

Stanislav Stratiev
Zomšinis švarkas

Stanislav Stratiev
Zomšinis švarkas

Iš bulgarų kalbos vertė Birutė Želvytė

VEIKĖJAI

IVANAS ANTONOVAS

TARNAUTOJAS

EUGENIJUS

ŽORAS

DERMENDŽIJEVA

KABANTYSIS

JO ŽMONA

JO SŪNUS

VYRESNYSIS MEISTRAS

VISUOMENININKAS

GYDYTOJAS

NAMŲ ŠEIMININKĖ

PENKIASDEŠIMTŠEŠIAMETIS

PIRMASIS KAIMIETIS

ANTRASIS KAIMIETIS

DIKAS

KIRPĖJAS

Taip pat SANITARAI ir eilėje lauki ŽMONĖS

PIRMAS VEIKSMAS

1.

Kirpykla. Ivanas Antonovas, apsvilkęs zomšiniu švarku, laukia eilėje. Skaito žurnalą. Įeina Kirpėjas

KIRPĖJAS. Prašom! Kieno eilė? (*Ivanas atsisėda krėslan*) Ką darysim?

IVANAS ANTONOVAS. Apkirpkit...

KIRPĖJAS. Apkirpti... Aišku. (*Puola šen ten, nupurto rankšluostį*)

IVANAS ANTONOVAS. Trumpai. Kad nebūtų gaurų.

KIRPĖJAS. Būkite ramus – jokių gaurų neliks. (*Tik dabar dėbteli į Ivano Antonovo sprandą*) Bet jūs jau apkirptas!..

IVANAS ANTONOVAS (*jam labai nemalonu*). Aš ne apie save kalbu. Švarką reikia apkirpti.

KIRPĖJAS. Švarką?! Kuo trumpiau?!

IVANAS ANTONOVAS. Kuo trumpiau. Kad neliktų gaurų.

KIRPĖJAS. Ak šitaip... Įmuiluoti? Pamasazuoti? O gal pusmetinį padaryti?.. Su vaistažolėmis?.. Pageidaujate?

IVANAS ANTONOVAS. Ne, ne, tik apkirpti.

KIRPĖJAS. Tik apkirpti. O gal vis dėlto maitinantį kompresiuką, stiprinantį plaukus?

IVANAS ANTONOVAS. Tik jau ne tai!.. Nereikia.

KIRPĖJAS (*kone šaukia*). Labai jau jūs, inteligentai, kuklūs! Tik apkirpti!.. Manot, portfelius nešiojatės, tai galite daryti, ką norite, taip? Mes – paprasti žmonės, kiaurą dieną skutam, kerpam, o jūs – originalai!.. Girdi, pakišiu jam švarką, apkirps, paskui visa Sofija galės juoktis!..

IVANAS ANTONOVAS (*sutrikęs*). Ką jūs! Leiskite, aš paaiškinsiu...

KIRPĖJAS. Pasilinksminti įsigeidėte, taip? Mes tokie inteligentiški, visus žurnalus perskaitome. O čia – kirpėjas!..

IVANAS ANTONOVAS. Ko jūs pykstate? Aš noriu, kad apkirptumėte švarką, tik tiek. Nesuprantu, ko čia pykti. Jei pats mokėčiau, nebūčiau jūsų trukdęs. Bet aš nemoku, čia mano pirmasis...

KIRPĖJAS (*staiga susigriebia*). Taip, taip, taip... Suprantu, suprantu, šventa teisybė. Aš sutinku. Atleiskite, aš tuojau ateisiu.

Nuskuba pas Vyresnįjį meistrą, dirbantį prie kraštinio krėslo, pasiveda jį šalį

KIRPĖJAS. Durnius!..

VYRESNYSIS MEISTRAS. Ką?!

KIRPĖJAS. Durnius. (*Krypteli galva*) Mano kėdėje.

VYRESNYSIS MEISTRAS. Nu? (*Žiūri į Ivaną Antonovą*)

KIRPĖJAS. Tikriausiai pabėgęs. Nori, kad apkirpčiau jo švarką.

VYRESNYSIS MEISTRAS. Nu!..

KIRPĖJAS. Durnius. Ir žurnalą skaito kažkaip ne taip.

VYRESNYSIS MEISTRAS. Nu!!.

KIRPĖJAS. Ir vis man tokie pakliūva.

VYRESNYSIS MEISTRAS. Kad tik neišdaužytų salono. Paskui patiems reikės mokėti... Ko neapkerpi jam to švarko?

KIRPĖJAS. Ir tau pasimaišė? Kaip aš apkirpsiu švarką?! Ir ką gali žinoti, kada jam kas užeis.

VYRESNYSIS MEISTRAS. Skustuvą paslėpei?

KIRPĖJAS (*išblykšta*). Ne.

VYRESNYSIS MEISTRAS. Jei nustvers... Išvesk jį laukan.

KIRPĖJAS. Kodėl aš? Tu – vyresnysis meistras.

VYRESNYSIS MEISTRAS. Bet jis tavo kėdėje.

KIRPĖJAS. Meistras už visas kėdes atsako.

VYRESNYSIS MEISTRAS. Na... Ramiai, nieko baisaus... Negi dabar vieno priekvailio išsigąsim!..

KIRPĖJAS. Aš nebijau, bet turiu du mažus vaikus. Kur jie dings be tėvo.

VYRESNYSIS MEISTRAS. Na jau, na jau, kad pasakysi! Ramiai!.. Gal jis iš tikrųjų?

KIRPĖJAS. Aš niekur neisiu.

VYRESNYSIS MEISTRAS. Gerai, eikim abu. Kas bus – tas. (*Eina prie Ivano*)
Laba diena!..

KIRPĖJAS (*Judo balsu*). Čia mūsų vyresnysis meistras.

VYRESNYSIS MEISTRAS. Mes visi vienodi. Mes visi lygūs, taip ir konstitucijoje parašyta.

KIRPĖJAS. Tik dabar taip šneki.

VYRESNYSIS MEISTRAS. Na jau, ką čia dabar prie draugo... O gal... (*Ivanui Antonovui*) Žinote, devintoje kirpykloje kerpa švarkus, viens, du... Švarkų kirpimo specialistai, fakyrai... Labai gerai dirba. Siūlau nueiti, nepasigailėsit.

IVANAS ANTONOVAS. Kodėl į devintą, kai aš jau čia sėdžiu?.. (*Pakyla*)

VYRESNYSIS MEISTRAS. Matot, drauguži, mes nežinom, koks jūs...

IVANAS ANTONOVAS. Koks?..

VYRESNYSIS MEISTRAS. Žinom, žinom. Tau tikrai ne kas. Bėk, kol niekas nemato. Niekam nesakysim, nešauksim greitosios.

KIRPĖJAS. Nebijok, mes savi žmonės.

IVANAS ANTONOVAS. Bet kodėl? Kas atsitiko?

VYRESNYSIS MEISTRAS. Čia daug žmonių. Jei kas nors supras, tave vėl atgal nugabens. Beprotnamis čia pat, jei vėl ten atsidursi – šakės...

IVANAS ANTONOVAS. Palaukit, kas atsitiko? Aš noriu, kad apkirptumėt...

VYRESNYSIS MEISTRAS (*apkabina jį ir veda*). Eik tyliomis gatvelėmis, kur žmonių mažiau... Neslampinėk po centrą – pakliūsi. Ir apsimesk kvaileliu, juk tau tai visai nesunku... (*Abu išeina*)

KIRPĖJAS. „Apsimesk kvaileliu“!.. Protingu tegu apsimeta. Ir mūsiškiui tiek to protelio... Ne veltui vyresniuojų paskyrė...

2.

Ivanas Antonovas, Eugenijus ir Žoras. Ivanas jiems ką tik papasakojo apie savo nutikimą kirpykloje

EUGENIJUS. Ir sako tau: „Apsimesk kvaileliu“, taip?

ŽORAS. Toks ir yra! Eiti į kirpyklą ir prašyti, kad apkirptų švarką!..

EUGENIJUS. Džiaukis, kad tavęs nesupakavo.

IVANAS ANTONOVAS. Viši šaiposi iš to švarko. Atsibodo. Kodėl, girdi, toks gauruotas? Jei žinau kokį stimuliuojantį tepalą, kodėl pats praplikęs?.. Kas tik pamato, tas ir šaiposi. Ar tik ne iš ežių jį pasisiūdinai, kiek ežių reikia vienam švarkui?.. Pakyrėjo, va iki čia. Tikrai šiek tiek gauruotas, bet kai pirkau, kito nebuvo. Paskutinį paėmiau. Ir į kirpyklą eiti ne aš sugalvojau, – Žoras. Dabar nekaltu avinėliu apsimeta. Pabandžiau žirklemis, bet nieko neišėjo. Tada jis ir sako, eik, girdi, į kirpyklą, apkirpk mašinėle. Bus lygu, jokio kuokštelio neliks... O dabar mat aš toks ir esu!..

EUGENIJUS. Ko tu klausai Žoro? Čia nieko ypatingo, – dabar kaimuose kaip tik avis kerpa. Važiuok į kokį kaimą, duosi porą levų, ir viskas bus gerai.

IVANAS ANTONOVAS. Tikrai! Tuo pat važiuoju į kaimą!.. Kuo greičiau, tuo geriau!

3.

Ūkio kieme kerpa avis. Prie Kaimiečio, kerpančio avį, prieina Ivanas Antonovas

IVANAS ANTONOVAS. Laba diena! Kaip sekasi, kaip einasi?

KAIMIETIS. Sekasi, kur dings.

IVANAS ANTONOVAS. Gražios avys.

KAIMIETIS (*abejingai*). Kooperatinės.

IVANAS ANTONOVAS. Gal parūkom? (*Pavaišina jį cigarete, užsirūko*)

Ivanas dairosi į šalis, lyg ketindamas kaimietį nudobti, paskui išsiima du levus ir stengiasi įgrūsti juos kaimiečiui į kišenę. Galų gale, jam pavyksta tai padaryti. Kaimiečiui neramu, bet nesipriešina

IVANAS ANTONOVAS. Gal apkirptumėm šitą švarkelį mašinėle, ką?.. Viens, du, gerai?..

KAIMIETIS. Aa, apkirptumėm... Tik reikia jį užrašyti kaip privačią avį, nes mūsų visos suskaičiuotos. Ten, kanceliarijoje, visas iki vienos sužymi. Ir mėgsta nosį kaišioti, kur nereikia. Ims klausinėti – kodėl švarkas, koks švarkas, ar tai dabar metas švarkus kirpti...

IVANAS ANTONOVAS. Gerai, tegu bus kaip privati avis.

Apkirpta avis ištrūksta kaimiečiui iš rankų

DIKAS (*tik jo balsas girdėti*). Penkiolika!.. Duok kitą!

KAIMIETIS. Tūpkis!.. (*Ivanas stojasi keturpėščias, kaimietis kerpa*) Èè, kad apaugęs... Pala, rankoves... Baigta!.. (*Saukia*) Dika-ai, šitos nežymėk, šita privati.

DIKAS (*girdim jo balsą*). Kaip nežymėti? Kieno ta privati? Tegu ateina, pasišnekėsime.

KAIMIETIS. Eik, nešiok į sveikatą.

IVANAS ANTONOVAS. Labai ačiū. Kaip tik taip, kaip norėjau. (*Išeina*)

Stalas, kėdė, ant stalo rašalinė, butelis su vandeniu ir storas sąsiuvinis. Už stalo sėdi Dikas ir kažką rašo. Įeina Ivanas

DIKAS. Tai jūs su privačia avimi? Pasą.

IVANAS ANTONOVAS (*mustebęs*). Prašom.

Dikas įdėmiai apžiūri pasą ir ima rašyti kvitą

DIKAS. Ivanas Kirilovas Antonovas... gatvė... serija ŠG... nulis devyni... aštuoni... Septyniasdešimt astuonios stotinkos. (*Išplėšia kvitą iš knygelės ir antrąjį egzempliorių paduoda Ivanui*) Pasirašykit. Čia. (*Ivanas Antonovas pasirašo*) Va šitaip. Vadinasi, jūsų profesija...

IVANAS ANTONOVAS. Kalbininkas.

DIKAS. Aha... (*Jam nelabai aišku*)

IVANAS ANTONOVAS. Tyrinėju bulgarų kalbą. Žodžius, posakius.

DIKAS. Aišku. Ir laikote avį.

IVANAS ANTONOVAS. Laikau.

DIKAS. Hobis?

IVANAS ANTONOVAS. Hobis.

DIKAS. O kur laikote? Kambariuose? Ar balkone?

IVANAS ANTONOVAS. Vonioje. Neturiu balkono.

DIKAS. Vonioje? Ir avis ten būna?

IVANAS ANTONOVAS. O ką darysi? Būna.

DIKAS. Antra vertus, ko nepabūti vonioje. Ir aš mielu noru pabūčiau. Vadinasi, kalbininkas?

IVANAS ANTONOVAS. Taip.

DIKAS. Aha, seniai norėjau jūsų paklausti, bet... Kodėl atėmėt iš Metodijaus „i“ trumpąją?

IVANAS ANTONOVAS. Iš kokio Metodijaus?

DIKAS. Na, Kirilo ir Metodijaus. Kodėl atėmėt „i“ trumpąją?

IVANAS ANTONOVAS. Aš neatėmiau.

DIKAS. O kas? Gal aš?

IVANAS ANTONOVAS. Nežinau.

DIKAS. Ar jums raidžių per maža, kad iš jo atimat?.. Dabar kaip išeina: jis – Metodijus, ir tas, kur lauke avis kerpa, – taip pat Metodijus. Bet šitas tai nesugalvojo abėcėlės, nė nemoka jos, tik avis kerpa.

IVANAS ANTONOVAS. Matote, aš domiuosi sudėtinio mišraus sakinio struktūra...

DIKAS. Atiduokit žmogui „i“ trumpąją!..

IVANAS ANTONOVAS. Juk sakiau – aš visai ką kita dirbu.

DIKAS (*neklausydamas jo*). Negražu, dar toks jaunas esat!.. Atiduokit!..

IVANAS ANTONOVAS. Iki pasimatymo!..

4.

Istaigos vestibulis. Laiptai į viršų, koridoriai, spintos... Aukštai kybo lifto kabina.

Jis sustojęs tarp aukštų, iš jo karo virvės. Įeina Ivanas Antonovas, Eugenijus,

Žoras

IVANAS ANTONOVAS. Aš tuoj, kaipmat. Į kurį kiną eisim?

EUGENIJUS. Į „Vitošą“. Spėsime.

ŽORAS. Sakau, kad tyčia. Kažkas nori pasijuokti iš tavęs.

IVANAS ANTONOVAS. Geri juokai, trečią kartą gaunu pranešimą. (*Skaito*)

„Prašom per tris dienas sumokėti mokesť už avį. Jeigu laiku neatvyksite, turėsite sumokėti baudą nuo šimto iki keturių tūkstančių levų ir būsite patrauktas teisminėn atsakomybėn“.

ŽORAS. O apačioje? „Vandens paukščių sektorius“!.. Nuo kada avis pasidarė vandens paukščiu, drįstu paklausti? Žąsis – vandens paukštis, taip. O avis? Koks paukštis yra avis? Ir kokiuose vandenyse ji plaukioja? Va čia tai bent!

EUGENIJUS. Panašu į Žoro juokelius. Ar tik ne pats rašei? Paskubėk, pavėluosim į filmą!

ŽORAS. Kur aš tau taip sugalvosiu – „vandens paukštis“!..

IVANAS ANTONOVAS. Tuoju sužinosim, aš greit. Paskui bėgsime į kiną.
(*Išeina*)

Ivanas įeina į kabinetą. Didžiulės žalios spintos, nedegami seifai, kurių rankenos – liūtų snukiai. Spintutės su raižiniais. Už senovinio rašomojo stalo sėdi Tarnautojas

IVANAS ANTONOVAS. Atleiskite, čia „Vandens paukščių“ sektorius?

TARNAUTOJAS. Čia.

IVANAS ANTONOVAS (*atkiša pranešimą*). Aš dėl šio pranešimo, kurį gavau iš jūsų. Tikriausiai čia klaida.

TARNAUTOJAS (*neimdamas pranešimo*). Lapę, atnešėte?

IVANAS ANTONOVAS. Atleiskite, kokią lapę?!

TARNAUTOJAS (*nepatenkintas*). Jei norite, kad spręstumėme jūsų klausimą, turite pristatyti nušautą lapę. Arba bent protokolą.

IVANAS ANTONOVAS. Kodėl – lapę? Aš dėl avies.

TARNAUTOJAS. Skaityti mokate?

IVANAS ANTONOVAS. Truputį.

TARNAUTOJAS. Pasiskaitykit instrukciją, kuri jums panosėje.

IVANAS ANTONOVAS (*skaito*). Bet... iš kur aš gausių Tapę?

TARNAUTOJAS. Užmuškit.

IVANAS ANTONOVAS. Kodėl turėčiau ją užmušti? Aš atėjau dėl klaidos. Beje, suklydote jūs. Ir jūs mane pakvietėte, o ne aš atėjau su prašymu. Kodėl turiu užmušti lapę?

TARNAUTOJAS. Nieko nepadarysi, turėsite užmušti. Kampanija.

IVANAS ANTONOVAS. Kokia kampanija?

TARNAUTOJAS. Nacionalinio masto. Prasti popieriai su lapėmis. Pastaruoju metu jų labai daug priviso ir jos pridaro daug nuostolių. Miškuose, taip sakant, lapių knibždėte knibžda. Medžiotojai jas naikina kiek išgalėdami, tačiau mato, kad jų jėgos per menkos, patys negalės susidoroti. Štai todėl ir skatiname galabyti lapes.

IVANAS ANTONOVAS. Tačiau aš niekad nesu galabijęs. Apie medžioklę jokio supratimo neturiu. Kaip aš ją užmušiu? Plikomis rankomis? O gal norite, kad nusipirkčiau šautuvą ir patraukčiau per miškus, šaudydamas lapes? Aš – kalbininkas.

TARNAUTOJAS (*patetišškai*). Rytoj lapės plūste užplūs miestą, sutrikdys eismą, įsibraus į jūsų namus. Užpuls jūsų vaikus...

IVANAS ANTONOVAS. Aš neturiu vaikų.

TARNAUTOJAS. Ką jūs tuomet darysite? Tuomet bus per vėlu. O jei kiekvienas vykdysime savo pilietinę pareigą, šito neatsitiks. Bet dar yra tokių žmonių kaip jūs, kurie stengiasi išsisukti. Ak, niekad nesu užmušęs, ak, negaliu matyti kraujo. Mes mat architektai... Jei kiekvienas užmuštų jam skirtą lapę, klausimas

būtų išspręstas per dvidešimt dienų. Tačiau ne – visi tik į valstybę akis įsmeigę!
Taigi valstybė – mes patys. Šiuo metu visi sąmoningi piliečiai naikina lapės, trinksi
šūviai, skamba varpai, aplink – vien parako dūmai!.. O jūs man aiškinate, jog
jūs – kalbininkas. Gėda... Be lapės nė iš tolo nekalbėsime jums rūpimu klausimu.
Iš karto matyti, kad nėra ko pasikliauti jūsų sąmoningumu. Eikite, užmuškite lapę
ir tuomet sugrįžkite. Mes jūsų lauksime.

IVANAS ANTONOVAS. Bet... aš...

TARNAUTOJAS. Sėkmės! Būkite negailestingas!..

Ivanas sugrįžta pas draugus vestibulyje

ŽORAS. Greičiau, žmogau, pavėluosim. Susitvarkei?

IVANAS ANTONOVAS. Lapės reikalauja.

EUGENIJUS. Pala, juk rašė dėl avies. Kodėl dabar – lapės?

IVANAS ANTONOVAS. Jei nori, kad su tavimi kalbėtūsi, turi pristatyti lapę.

Į pranešimą net nepasižiūrėjo.

ŽORAS. Baik.

IVANAS ANTONOVAS. Metu paskaitas universitete ir einu į miškus lapių
šaudyti. Gal žinot kur netoliese šautuvus parduoda?

EUGENIJUS. Ar jie iš proto išsikraustė?

IVANAS ANTONOVAS. Miškuose lapių knibždėte knibžda, todėl reikia jas
naikinti.

ŽORAS. Viešpatie!.. Ar girdi, Viešpatie, ar matai? Tu, kurs esi aukštai, kurs viską
matai ir girdi!..

*Staiga iš viršaus pasigirsta balsas. Iš kabinos. Pasirodo joje besąs žmogus. Ligi
šiolei mes jo nematėme. Jis laiko knygą rankoje, – jam sutrukdė skaityti*

KABANTYSIS. Girdžiu, girdžiu. Kas yra?

Visi trys suglumę žiūri į lifto

KABANTYSIS. Ko reikia, klausiu? Įsiskaičiau ir ne viską girdėjau. Dėl lapių aimanuojat? Nėra ko. Eikit į devintą kambarį, pas Čilingirovą, pasakykit: „Kuo geriausi linkėjimai nuo Kabančiojo“, duokit jam dešimtuką, tik į voką įdėkit, ir gausite iš jo pažymą, kad užmušėte lapę. Bet žiūrėkite, kad neįkištų ir pažymos apie teistumą, tas brangiai atsieis. Viskas, daugiau nieko?

EUGENIJUS. Atleiskite... ar jūs čia... dirbate?

KABANTYSIS. Dar ko! Įstrigau lifte prieš du mėnesius. Nuo tada ir kabu. Technikas, atsakingas už liftą, pasiliuosavo, kito neranda, dabar technikų visur trūksta, o ir gedimas, atrodo, rimtas, – buvo atėję čia keli iš pašalio, pasikrapštė ir, atsisakė. Matyt, jiems neapsimoka. Maniau, diena kita ir išleis mane, bet laikas bėga, – taip ir kabu.

IVANAS ANTONOVAS. Ir visą laiką ten sėdite?

KABANTYSIS. O kur daugiau? Pasiprašiau nemokamų atostogų ir kabu. Mokausi anglų kalbos, užsisakiau laikraštį „Kooperatinis kaimas“, gaunu „Kosmoso“ žurnalą... Medicinos akademija pradėjo bandymus su manimi, užsidirbu levą kitą. Taip ir gyvenu.

IVANAS ANTONOVAS. Ir taip ramiai apie visa tai šnekate?

KABANTYSIS. Ar esate kabėjęs lifte?

IVANAS ANTONOVAS. Ne, tik važiuoju.

KABANTYSIS. Kai pakabėsite, suprasite. Pirmas dvi tris dienas šaukiau, paskui ėmiau maldauti, tyliai, pašnibždomis, galų gale pravirkau, be balso buvau likęs... O paskui susitaikiau su likimu. Ką darysi? Viską išbandžiau, visi giminės, visi

pažįstami prisidėjo, ir įstaiga iš pradžių rūpinosi manimi, bet paskui paskendo savo darbuose, – juk, šiaip ar taip, jie ne lifto remontu užsiima. O dabar visi mane užmiršo.

ŽORAS. Ir... jokios vilties?

KABANTYŠIS. Viltis visuomet yra. Mano vyresnysis sūnus metė mokyklą ir įstojo į lifto technikų kursų. Dar porą mėnesių pasimokys ir išvaduos mane.

EUGENIJUS. Atleiskite, o Čilingirovas ar iš tiesų duos mums pažymą apie nušautą lapę? Mes mat labai skubame...

KABANTYŠIS (*suprasdamas savo vertę*). Kabu čionai jau du mėnesiai. Visa įstaiga prieš mano akis. Žinau, kas ir kaip. Gal jūs manote, kad taip visi iš karto ir puola naikinti lapių? Ligi šiolei dar nė vienos lapės nemačiau, vien tik pažymas. Jei turi dokumentą, kad užmušė, – vadinasi, užmušė.

IVANAS ANTONOVAS. Bet dėl to lapių nemažėja.

KABANTYŠIS. O kam čia rūpi tos lapės? Svarbu paskaičiuoti, kiek jų sunaikinta. Po to žymūnai bus apdovanoti ir prasidės nauja kampanija. Na, kas gali suskaičiuoti Balkanų lapės? Iš pažiūros gana inteligentiškas žmogus, o...

EUGENIJUS. Klystate. Kartais ir mes, į jį žiūrėdami, apsirinkame, nors draugaujame nuo mažumės. Tiek to, geriau paskubėkime, pasiimkime pažymą, antraip nespėsime į filmą.

IVANAS ANTONOVAS. Dėkui!

KABANTYŠIS. Nėra už ką. Turi kas nors atverti jums akis.

Trejetas išeina. Kabantysis lieka vienas, skaito anglų kalbos vadovėlį

KABANTYŠIS. Ai em a boi. Ju ar a gerl, An. Vuot iz mai neim? Mai neim iz Piter...

Jeina Kabančiojo Žmona su pilna rezgine rankose

ŽMONA. Kirilai!.. Kirčai!..

KABANTYSIS. Mai neim iz Piter!.. (*Pažiūri žemyn*) Aa, čia tu? Kas atsitiko?
(*Nuleidžia virvę, prie kurios pririštas krepšys*) Atnešei pomidorų?

ŽMONA. Negavau. Visą rytą ieškojau... (*Ima krauti produktus iš rezginės į krepšį*)
Ir brangiojoje parduotuvėje nėra...

KABANTYSIS. Na va!.. Man būtinai reikia vitaminų... Kas čia dabar darosi? Nėra
ir nėra... Pipirų nėra, pomidorų nėra... Tai kas yra?

ŽMONA (*kaltu balsu*). Kilkučių tau atnešiau... Fosforo... (*Deda produktus į krepšį*)

KABANTYSIS. Fosforo! Visą savaitę vien tik fosforas. Greit švytėti imsiu!..

ŽMONA (*išsigandusi*). Smegenims... Angliškai mokaisi...

KABANTYSIS (*murma*). Smegenims!.. Žiebtuvėlio vėl nėra?

ŽMONA. Knygą tau atnešiau.

KABANTYSIS (*įtariai*). Kokią?

ŽMONA (*išgąstingai*). „Apysaką apie tikrąjį žmogų“.

KABANTYSIS (*pratrūksta*). Gana man tų apysakų apie tikruosius žmones!.. Mano
nervai sveiki, suprask pagaliau! Sveiki nervai! Ištersiu, nedejuosiu!.. Penktą kartą
man tą apysaką neši!.. Vis Džekas Londonas, vis apie sudužusius laivus, kaip
žmonės šešiasdešimt keturias dienas išbūna ant plausto, misdami vien planktonais
ir neprarasdami blaivaus proto!.. Tai negi aš ant plausto!.. Vandenyno vidury!.. Aš
esu mūsų socialistinėje įstaigoje! Nėra ryklių, nėra taifūnų, esu maitinamas kas
keturios valandos... (*Piktas nutyla*) Plaustas!..

ŽMONA (*bailiai*). Georgijevas tau siunčia daug linkėjimų, sako, kad neprarastum
vilties. Jo sesers vyras pažįsta kažkokį techniką, girdi, jis tikras liftų karalius.

(*Kabantysis su viltimi palinksta į priekį*) Bet dabar jis persimetė prie antros
programos antenų, daugiau gauną. (*Kabantysis vėl atšlyja*) Klausė, kokios markės

liftas, ir pasakė, kad tai labai sudėtinga markė, tokie liftai jau trisdešimt metų negaminami...

KABANTYSIS. Negaminami. Žinau, kad negaminami... Naujieną pasakė!..

(Pauzė) Cecas ką veikia?

ŽMONA *(sutrikusi)*, Ką?.. Mokosi...

KABANTYSIS *(įtariai)*. Mokosi?

ŽMONA. Mokosi. *(Jos balso intonaciją išduoda, kad kažkas ne taip)*

KABANTYSIS. Sakyk! Ar tikrai mokosi?.. Ko tyli?!

ŽMONA. Vesti nori.

KABANTYSIS *(pritrenktas)*. Kaip tai – vesti?

ŽMONA. Taip... vesti... paprastai.

KABANTYSIS. Kaip paprastai, jei jo tėvas lifte kabo? Kaip – vesti? Jis ves, o ką aš?.. Visą gyvenimą lifte turėsiu kabėti? Ir fosforą esti?

ŽMONA. Sako, kursas baigs. Iki galo.

KABANTYSIS. Žinau, kaip jis juos baigs. Jokių vedybų, kol neištrauks manęs iš čia! Kur aš anūkus prižiūrėsiu, čia, šitoje dėžėje?.. *(Pauzė)* Atsiųsk jį, aš su juo pasikalbėsiu!..

Žmona klusniai, nė žodžio nesakydama, eina iš vestibulio

KABANTYSIS *(jai įkandin)*. Turi „Apysaką apie tikrąjį žmogų“?

Žmona tylėdama sugrįžta ir sustoja po liftu

KABANTYSIS *(tyliai)*. Duok šen. *(Nuleidžia krepšį)*

Žmona tylėdama įdeda knygą, žiūri į viršų, kol krepšys kyla, staiga sukūkčioja,

užsidengia rankomis akis ir paskubomis išeina. Kabantysis atsidusęs atverčia pirmąjį knygos puslapį. Skaito. Įeina Ivanas Antonovas, Eugenijus, Žoras

ŽORAS. Drauge!.. Drauge Kabantysis!..

KABANTYSIS (*pasižiūri*). Aa, tai jūs? Na, viskas gerai?

EUGENIJUS. Protokolą gavome, tačiau sektorius dingo.

KABANTYSIS. Kuris?

IVANAS ANTONOVAS. „Vandens paukščių“. Prieš penkiolika minučių buvo, o dabar tame pačiame kambaryje dirba visai kiti žmonės. Ir nieko apie tą sektorių nežino.

KABANTYSIS. Nieko ypatingo – paprasčiausia reorganizacija. Tikriausiai transformavo į kitą sektorių. Palaukit, tuoj pagalvosiu... „Vandens paukščių“... „Vandens paukščių“... Taigi čia buvęs „Paukščių ir šunų“, pertransformuotas į „Vandens paukščių“, o „Šunys“ buvo prisikirti „Paukščiams giesmininkams“. Po to jis susiliejo su „Zuikiais ir kitais“. Taip, taip, šunys ten ir pasiliko, tuo aš esu tikras. O „Vandens paukščiai“ kažkur dingo. Kur juos galėjo nukišti?.. Veikiausiai įsteigė du naujus sektorius – „Vandens paukščių“ sektorių ir „Paukščių“ sektorių.

IVANAS ANTONOVAS. Tai jūs manote, kad viename iš tų sektorių mes galime sutvarkyti savo reikalą?

KABANTYSIS. Darbo stilius čia toks dinamiškas, jog nieko negalima manyti. Gal įsikūrė du nauji sektoriai, o gal trys seni susiliejo. Nieko tikra pasakyti negaliu – reikia ieškoti.

5.

Tai visi kartu, tai po vieną trys draugai pasirodo skirtingose vietose – aukštai virš scenos, jos gale, iš šono... Girdime jų balsus užkulisiuose – tai arti, tai toli

IVANAS ANTONOVAS. Čia jo nėra!

EUGENIJUS (*šaukia iš priešingos pusės*). „Šunys“ susijungė su „Katėmis“!..

IVANAS ANTONOVAS (*šaukia jam iš kitos vietos*). Jau buvau pas „Kates“, ten jokių „Šunų“!..

EUGENIJUS. Nebuvo, o dabar yra! ..

ŽORAS (*šaukia iš kitos pusės*). Kam tie šunys, ieškokit „Vandens paukščių“!..

IVANAS ANTONOVAS. Viešpatie, kam tie „Vandens paukščiai“ – juk aš gavau pranešimą dėl avies!.. Iš proto galima išeiti!..

Visi trys dar kurį laiką laksto kaip akis išdegę

ŽORAS (*rėkia*). Radau! Va jis! Va jis!..

EUGENIJUS (*iš kažkur šaukia*). Ką radai? Laikyk!..

ŽORAS (*rėkia*). Čia! „Vandens šunys, duodantys mažą išmilžį“!..

IVANAS ANTONOVAS. Pakvaišai!..

EUGENIJUS. Juos suvienijo!.. (*Visi trys stovi uždusę priešais duris*)

ŽORAS. Čia, čia. Juos suvienijo. Eime?

IVANAS ANTONOVAS. Eime. (*Visi trys ryžtingai įžengia*)

6.

Didžiuliai nedegami žali seifai su liūtų galvutėmis vietoje rankenų, spintos, rašomasis stalas. Tyla. Tarnautojas. Kažką rašo į knygas. Už kelių žingsnių kukliai stovi ir tylėdamas laukia Kaimietis. Jis kažką laiko po pažastimi. Draugai susižvalgo tylėdami sustoja už Kaimiečio. Žiūri į Tarnautoją. Tas rašo Visų Tarnautojų vaidmenį šioje pjesėje atlieka vienas aktorius. Nors jis dažnai

pasirodo, atlieka skirtingus roles, vilki skirtingais rūbais, būna skirtingo temperamento, jo veidas vis tas pats – tai biurokrato veidas, vis toks pat, nesvarbu, kur jis dirba, kaip apsirengęs, kuo dirba. Žmonių daug, tačiau biurokratijos esmė ir veidas tas pats – abejingumas žmogui, jo likimui. Visur, kur parašyta „Tarnautojas“, kalbama apie tą patį žmogų, tą patį, aktorių. Nuo šiol Ivanas Antonovas vis su juo susidurs, su tuo pačiu biurokratijos veidu

KAIMIETIS. Tai aš... tai ką man dabar daryti?.. Čia štai kailis... (*Vynioja tai, ką laikė po pažastimi*)

TARNAUTOJAS (*nepakeldamas galvos*). Kailį mačiau.

KAIMIETIS. Taigi sakau. Stovėjau prie šlagbaumo, o ji (*rodo kailį*) ganėsi. Šlagbaumas nusileido.

TARNAUTOJAS. Apie šlagbaumą girdėjau.

KAIMIETIS. Tai va, sakau... Sustoję į eilę motociklas su priekaba, arklys su vežimu ir mašinėlė „Moskvičius“. Laukė, kol pravažiuos traukinys. Tuo metu motociklas pariedėjo atbulas, matyt, iš inercijos, ir atsitrenkė į arklį. Vežikas supyko, išlipo iš vežimo ir trenkė motociklininkui. Tada motociklininkas supyko, nulipo nuo motociklo ir trenkė arkliui, nes vežikas labai stambus buvo. Tuomet arklys supyko...

ŽORAS. Ir trenkė motociklininkui?

KAIMIETIS. Ne, arklys grįžo atgal ir spyrė „Moskvičiui“. Tada vairuotojas supyko, nors iki tolei juokėsi, išlipo ir trenkė vežikui... Aš žiūrėjau į juos ir juokiausi, sakiau, tai kvailiai, snukiuojasi dėl niekų... Kaip kine...

TARNAUTOJAS. Trumpiau.

KAIMIETIS. Tai va... Tuomet pravažiavo traukinys, šlagbaumas pakilo, ir visi, kurie mušėsi, ėmė juoktis. Ko žvengiat, klausiu, ko žvengiat, o jie rodo aukštyn į šlagbaumą, kuris tik pakilo, ir raitosi iš juoko... Pasižiūrėjau ir aš aukštyn,

– o Viešpatie! – avis kabo pasikorusi. Mano avis. Buvau pririšęs ją prie šlagbaumo, kad nepabėgtų, kol žiūrėjau, kaip anie mušasi. Susėdo, kas kuo važiuotas, ir dingo, o aš stovėjau ir laukiau, kol vėl nusileis šlagbaumas, kad galėčiau pasiimti avį. Pasiėmiau, nudyriau kailį, va čia jis, ir, sakau, bent jau duoklės už ją nemokėsiu, eisiu ir pasakysiu tiems... rinkėjams...

TARNAUTOJAS. Aktą man duok, aktą, kiek tau kartų reikia sakyti. Aktą apie avies mirtį. Ant kailio neparašyta, kieno ta avis buvo.

KAIMIETIS. Taigi koks čia aktas? Va kailis nudirtas, jau padžiūvęs. Jei avis gyva būtų, kaip ji vaikšiotų be kailio?

TARNAUTOJAS. Visą dieną terliojuos su tavimi ir nė iš vietos. Be akto negalima.

KAIMIETIS. Pala... Nereikia šitaip...

TARNAUTOJAS. Darbai nelaukia, tu čia toks ne vienas. Imk savo kailį ir eik ieškoti akto. Eik eik!..

KAIMIETIS. Alę kur man ieškoti to akto, kur aš jį dabar gausiu?

TARNAUTOJAS (*Ivanui Antonovui*). Prašom, ko norėjote?

Kaimietis paeina į šalį, laukdamas patogesnės progos

IVANAS ANTONOVAS. Aš dėl klaidos... Matyt, kažką supainiojote...

TARNAUTOJAS. Kas supainiojo?! Kokia klaida?

IVANAS ANTONOVAS. Štai. Jūsų pranešimas. (*Paduoda*)

TARNAUTOJAS (*neima pranešimo*) O lapė?

IVANAS ANTONOVAS. Prašom. (*Paduoda protokolą*)

TARNAUTOJAS (*skaito ir vieną, ir kitą*). Nematau klaidos.

IVANAS ANTONOVAS. Aš neturiu avies. Štai kur klaida.

TARNAUTOJAS. Tai ką turite?

IVANAS ANTONOVAS. Nieko. Niekuomet nesu turėjęs avies. Matyt, čia koks

nesusipratimas.

Tarnautojas neskubėdamas pakyla, prieina prie kanceliarinės spintos, ištraukia iš stalčiaus raktų ryšulį, atrakina vieną didžiųjų žalių seifų, išima iš ten įrištas registracijos knygas ir padeda jas ant stalo. Iš aukšto nužvelgia Ivaną Antonovą, – klaidos negali būti, Čia klaidų nebūna. Verčia puslapius...

TARNAUTOJAS. Ivanas Kirilovas Antonovas, Caro Boriso gatvė 73?

Kalbininkas?

IVANAS ANTONOVAS. Taip.

TARNAUTOJAS. Prieš mėnesį jūs kirpote privačią avį. Napatartina klaidinti valstybinių organų.

IVANAS ANTONOVAS. Tačiau aš tikrai neturiu avies, kirpau švarką, zomšinį švarką. Buvo gauruotas, iš manęs visi šaipėsi, būtinai reikėjo apkirpt. Štai taip ir atsidūriau kaime. Tai ir viskas.

TARNAUTOJAS (*nusišaipto*). Geriau neslėpkite avies. Nuo įstatymo jos niekur nepaslėpsit.

IVANAS ANTONOVAS. Aš neturiu ko slėpti nuo įstatymo, patikėkite. Tai buvo tik švarkas, štai jis, aš juo apsivilkęs, šiandien kaip tyčia apsivilkau.

TARNAUTOJAS. Klausykite, drauge Antonovai. Mes čia ne tikėti pasodinti. Pagal dokumentus jūs turite avį ir jums reikia mokėti už ją mokesį. Jei kiekvienas ims slėpti gyvulius, įsivaizduojate, kuo tai gali baigtis? Ne gaišinkite daugiau manęs. Jei per tris dienas nesumokėsite mokesčio, patirsite visą įstatymo griežtumą. (*Surenka įrištas bylas, sudeda jas į žaliąjį seifą, užrakina, raktus padeda į stalčių. Vėl atsisėda*)

IVANAS ANTONOVAS. Klausykite, išsiaiškinkime galų gale kaip inteligentiški žmonės.

TARNAUTOJAS. Ir inteligentai moka mokesčius.

IVANAS ANTONOVAS. Tačiau dokumentas – tai dar ne. faktas. Įrodykite, kad turiu avį.

TARNAUTOJAS. Jūs turite įrodyti, kad neturite.

IVANAS ANTONOVAS. Aš? Aš turiu įrodyti, kad neturiu?!

TARNAUTOJAS. Jei mes imsime kiekvienam įrodinėti, žinote, kuo tas gali baigtis? Pas mus užregistruota du šimtai penkiasdešimt tūkstančių asmenų.

IVANAS ANTONOVAS. Tačiau jus prašo tik vienas, o ne visi...

TARNAUTOJAS. Dabar. Šiandien. O rytoj?

IVANAS ANTONOVAS. O kas rytoj?

TARNAUTOJAS. O poryt? O ateityje? Kiek dar ateis prašyti to paties? Tik duok dirvą precedentui – ir galas!

IVANAS ANTONOVAS. Tai ne avis buvo, supraskit pagaliau. Švarkas!

Girdit – švarkas!..

TARNAUTOJAS. Kiekvienas zomšinis švarkas, prieš pasidarydamas švarku, buvo avis. Jei jūs per tą laiką savo avį pavertėte švarku – tai jūsų reikalas, mes neužsiimame asmeniniais piliečių reikalais. Tačiau ir šiuo atveju turite mokėti mokestį ir baudą už tą laikotarpį, kai švarkas buvo avis.

IVANAS ANTONOVAS. Jeigu šitaip, tai turėsiu mokėti mokestį ir už žieminį paltą. Jis taip pat kažkada buvo avis.

TARNAUTOJAS. Bet ne asmeninė. Ne jūsų. Jaučiate skirtumą, taip?

IVANAS ANTONOVAS. Dieve mano!.. Aš kalbininkas, o ne avių augintojas!..

TARNAUTOJAS. Džinevoje, Niujorko valstijoje, vietinis fotografas miesto parke augino marichuaną. Laistė ją, tarp kita ko, valstybės apmokami darbuotojai. Jis susirinko nemažą krūvą pinigėlių... Ir tas fotografas mokesčių už marichuanos auginimą, žinoma, taip pat nemokėjo.

ŽORAS. Jis tikrai neturi avies. Ir neturėjo. Pažinom jį dar tokį (*rodo*) ir nieko, kas

bent šiek tiek būtų. panašu į avį, nei jo, nei jo giminaičių namuose nesame matę. Atleiskite, bet tai juokinga.

EUGENIJUS. Kam jam avis – juk jis universitete dėsto.

ŽORAS. Jis net balkono beturi, kur galėtų ją laikyti. Juk neįkiši jos į vazą.

EUGENIJUS. Kažką sumaišėte.

Sulig tais žodžiais Tarnautojas atsistoja, prieina prie kanceliarinės spintos, paima iš stalčiaus raktus, atrakina žaliąjį seifą, vėl išima įrištas bylas...

TARNAUTOJAS. Ivanas Kirilo vas Antonovas, kalbininkas, apkirpta asmeninė avis dvidešimt devintą kovo. Ne švarkas, o avis. Štai – juodu ant balto. Grafoje „Pastabos“ pažymėta – „Laiko ją vonioje“. Ir žemiau – „Laikymo tikslas – hobis“.

EUGENIJUS. Ar jūs pats girdite, ką sakote, – vonioje? O gal akvariume? Ten taip neparašyta?

TARNAUTOJAS. Čia jūsų parašas? O paso numeris? Išduotas šešiasdešimt šeštųjų lapkričio antrą?

ŽORAS. Nepasakokit mums brolių Grimų pasakų! „Hobis“!.. „Laiko vonioje“!.. Gal jūs kalbate ne apie avį, o apie auksinę žuvelę? Ar medūzą?

TARNAUTOJAS. Jau dešimt metų čia dirbu, ir dar niekam nepavyko nuslėpti gyvulio nuo įstatymo. Nepavyks ir jums. Geriau iš karto mokėkite mokesť.

IVANAS ANTONOVAS. Ne mokesčio mokėjimas svarbu. Svarbu principas. Ar jūs dokumentu tikite, ar žmogumi?

TARNAUTOJAS. Dokumentu. Mes dirbame su dokumentais. O žmonių yra visokių.

IVANAS ANTONOVAS. Ir dokumentų visokių. Ir jūs štai tikite ne žmogumi, o popieriumi. Kuris, be to, prastos kokybės.

TARNAUTOJAS. Aš ne filosofas, aš mokesčių rinkėjas. Mokėkit mokesť, o šias

mintis pasilikit kam kitam. Man jų nereikia.

ŽORAS. Bet už ką jam mokėti mokesťį, jei jis avies neturi?

TARNAUTOJAS. Tai jūs sakote, kad neturi.

IVANAS ANTONOVAS. Gerai, patikrinkite, ateikite į namus, pasižiūrėkite...

Nieko nėra.

TARNAUTOJAS. Žinoma, kad nieko nėra. Jei mus kviečiate tikrinti, vadinasi, paslėpėte ją pelės urvelyje, Ganosi kur nors prie vasarnamio, o mes mat turime jos ieškoti.

ŽORAS. Bet juk mes kasdien pas ją lankomės, būtume matę, girdėję... Nejaugi galima paslėpti avių?

TARNAUTOJAS. Galima. Jūs kaip tik tai ir darote.

ŽORAS. O jūs? Ką jūs darote? Ar suvokiate?

TARNAUTOJAS. Mes renkame mokesčius. O kai kas nors nenori mokėti kaip kad jūs dabar, – skiriame baudas. Čia nėra ko nesuprasti.

IVANAS ANTONOVAS. Tačiau tai liečia tik tuos, kurie išties ką nors turi. O aš neturiu, suprantate? Mano profesija – kalbotyra, o ne gyvulių auginimas. Domiuosi gramatika, sudėtiniais mišriais sakiniu. Veiksniu, suprantate? „Artojas aria“ Kas aria? Artojas. Artojas yra veiksnys. Jis nurodo, kas veikia šiame sakinyje. O avies aš neturiu, suprantate? Neturiu!

TARNAUTOJAS. Artojas aria, o jūs mokate mokesčius.

ŽORAS. Aš daugiau nebegaliu, neištversiu! Su juo iš viso neįmanoma susikalbėti. Kai aš jam užvažiuosiu!.. (*Puola prie Tarnautojo*)

EUGENIJUS. Pala! (*Stveria ji*) Liaukis, sakau tau!..

ŽORAS (*veržiasi*). Aš jam tokį mokesťį duosiu... Kad daugiau nenorės...

TARNAUTOJAS. Vidutinis kūno sužalojimas asmens, einančio tarnybines pareigas, – mažiausiai treji metai...

ŽORAS (*veržiasi*). Norėtum, kad būtų vidutinis... Sunkus bus, pats sunkiausias.

EUGENIJUS (*vos jį išlaiko*). Nusiramink! Ramiau! Sakau tau! Girđi?!

TARNAUTOJAS. Ir dar treji už melagingą liudijimą iš viso – šeši.

ŽORAS. Kokį melagingą liudijimą? Kas tau melagingai liudijo?

TARNAUTOJAS. Štai jūs abudu – du melagingi liudytojai.

EUGENIJUS. Aš jį paleisiu!..

TARNAUTOJAS. Mat ko užsinorėjo, – visi mokesčius moka, o jis – ne, taip?

Pauzė, kuria pasinaudoja Kaimietis su kailiu

KAIMIETIS. Tai va... Sustojo jie visi į eilę – arklys su vežimu, motociklas su priekaba...

Tačiau jį pertraukia Ivanas Antonovas. Atsistoja priešais Tarnautoją

IVANAS ANTONOVAS. Mes norime, kad jūs jį pačiupinėtumėte. (*Nusivelka švarką*)

TARNAUTOJAS. Nepageidauju.

IVANAS ANTONOVAS. Prašom pačiupinėti!

TARNAUTOJAS. Aš čia sėdžiu ne tam, kad čiupinėčiau

IVANAS ANTONOVAS. Ne, jūs jį pačiupinėsite. Panašus į avį? Kur parašyta, kad jis – avis? Patikrinkite! Labai prašom!.. Štai etiketė – žiūrėkit!.. Apžiūrėkite ir vidinę kišenę, paprastai avys ten sėdi. Ten jų mėgstamiausia vietelė. Tikrinkit! Prašom!..

ŽORAS (*jį vis dar laiko Eugenijus*). Ko tu jo prašai! Paleisk mane, aš paprašysiu!..

Tyčiojasi iš mūsų, melagingus liudytojus mat rado!..

TARNAUTOJAS. Eikit lauk! Tučtuojau!.. Lauk!

ŽORAS. Neisim!

TARNAUTOJAS. Kartoju – išeikite iš darbo kabineto!

IVANAS ANTONOVAS. Kaip tai – išeikite?! Gal laikraščių neskaitote? Neskaitote straipsnių, kalbų, dokumentų, jog aš, žmogus, esu visa ko centras, kad su žmogumi šitaip elgtis negalima? Neskaitote?

TARNAUTOJAS. Laikraščiai nerašo būtent apie jus.

IVANAS ANTONOVAS. Tai kas, kad nerašo būtent apie mane? O gal dar parašys? O gal būtent apie mane ir rašo? Ir kokią reikšmę turi tai, ką laikraščiai rašo?

TARNAUTOJAS. Absoliučiai jokios. Jie tvarko savo reikalus, aš – savo.

EUGENIJUS. Bet jūs savo reikalų netvarkote, štai kas svarbu. Jūs žmones į pasiutimą varote.

IVANAS ANTONOVAS. Jūs ne iš beždžionės kilęs, ne, – iš dokumento! Iš pranešimo! Iš grafos „Pastabos“!.. Ir jūsų vaikai – dokumentai! Jus reikia glamžyti, taip, glamžyti!..

ŽORAS (*veržiasi*). Aš jį suglamžysiu! Tuoju!.. Pamatysit!..

EUGENIJUS. Ramiau, Žorai, jis iš nieko nekilęs, jis iš viso nėra kilęs ir niekad iš nieko nekils...

TARNAUTOJAS. Aš iškviesiu miliciją!

IVANAS ANTONOVAS. Tai mes iškviesime miliciją!..

TARNAUTOJAS. Milicija!.. (*Trys draugai išeina*)

7.

Visi trys eina koridoriumi. Įsitarščia vę, pikti

ŽORAS. Eikim pas jo viršininką, jis jam parodys, kaip tyčiotis iš žmonių!..

Staiga prieš juos išdygsta Visuomeninikas su kostiumu ir kaklaraiščiu. Įsmeigia akis į Ivaną Antonovą, kiti apeina jį

VISUOMENININKAS. Kodėl aš tavęs neprisimenu, ką?

IVANAS ANTONOVAS. Nejaugi mudu pažįstami?

VISUOMENININKAS. Turi elektrinę plytelę?

IVANAS ANTONOVAS. Ką?!

VISUOMENININKAS. Plytelę, sakau, turi?

IVANAS ANTONOVAS. Ne. O kas?

VISUOMENININKAS. Visi taip sako. Pažiūrėsim. *(Nueina)*

EUGENIJUS *(sugrižęs)*. Pažįstamas?

IVANAS ANTONOVAS. Ne... Bet ne prieš gera – klausė, ar turiu elektrinę plytelę.

ŽORAS. Neprisipažink. Kol kas mums ir avies užteks.

8.

Po ilgo klaidžiojimo visi trys atsiduria priešais kažkokias duris

IVANAS ANTONOVAS. Eime pasiklausim – daugiau taip negalima.

EUGENIJUS. Lipam ir lipam, aukštyn ir žemyn, lyg į Džomolungmos aukštikalnę koptume... Net prakaitas išmušė.

ŽORAS. Eime, ko laukiat? Paklausim. *(Pasibeldžia ir įeina)*

Liūdnei groja smuikai. 1955 metų kalendorius. Apdulkėjusios, nuskurdusios gėlės džiūsta kampuose. Iš radijo taško sklindanti muzika drasko širdį. Už rašomojo stalo sėdi pražilęs Tarnautojas ir pamažu lupa obuolį

IVANAS ANTONOVAS. Atleiskite, kad sutrukdėme... Norėtumėm, kad patartumėte...

ŽORAS. Norime patekti į septintąjį aukštą.

EUGENIJUS. Pas viršininką.

IVANAS ANTONOVAS. Tačiau laiptai – tik iki trečiojo aukšto. Toliau užmūryta. Už sienos girdėti rašomųjų mašinėlių tarškesys, juokas, ten, matyt, kažkas dirba...

EUGENIJUS. Ieškojom kitų laiptų – neradom. Šitie vieninteliai.

ŽORAS. Vieninteliai ir užmūryti.

IVANAS ANTONOVAS. Gal galėtumėte mums pasakyti, kaip patekti į septintąjį aukštą?

Tarnautojas pamažu linguoja galvą. Jis nustebęs, kad yra tokių, kurie nori patekti į septintąjį aukštą. Tai beveik tas pats kaip į mėnulį

ŽORAS. Ką jis sako?

EUGENIJUS. Nieko. Galva palingavo.

IVANAS ANTONOVAS. Gal negirdėjo. Per tą radiją. (*Garsiai*) Kodėl radijo neišjungiat?

TARNAUTOJAS (*iš lėto vėl palinguoja galvą*). Negalima.

IVANAS ANTONOVAS. Kaip tai – negalima?

TARNAUTOJAS. Išjunginama centralizuotai.

ŽORAS. Kaip centralizuotai?

TARNAUTOJAS. Kaip apšildymas.

IVANAS ANTONOVAS. Ir visą dieną groja?

TARNAUTOJAS. Nuo 1955 metų.

EUGENIJUS. Be paliovos?

TARNAUTOJAS. Be paliovos.

IVANAS ANTONOVAS. Ir jums netrukdo?

TARNAUTOJAS. Prie visko galima priprasti.

IVANAS ANTONOVAS. Žinote, mes norėtume patekti į septintąjį aukštą.

TARNAUTOJAS. Girdėjau.

IVANAS ANTONOVAS. Laiptais negalime, jie užmūryti, matyt, yra koks kitas įėjimas. Būkite malonus, pasakykit, – kur?

TARNAUTOJAS. Nežinau.

IVANAS ANTONOVAS. Kaip nežinote? Juk dirbate čia.

TARNAUTOJAS. Nuo 1960-ųjų.

ŽORAS. Kaip jūs ten patenkate?

TARNAUTOJAS. Niekad nesu buvęs septintame aukšte.

IVANAS ANTONOVAS. Kaip čia dabar, nejaugi niekad neprireikė ten užlipti... pasižiūrėtu... niekad jūsų nekvietė... tarnybos reikalais?

TARNAUTOJAS (*palinguoja galvą*). Ne.

IVANAS ANTONOVAS. Penkiolika metų?

TARNAUTOJAS. Ir septyni mėnesiai.

IVANAS ANTONOVAS. Tačiau žmonės jau mėnulį pasiekė... Ir į Marsą nukeliaus...

TARNAUTOJAS. Girdėjau. Kvaili žmonės.

IVANAS ANTONOVAS (*pasižiūri į savo draugus*). Atleiskite, kad sutrukdėme.

Jie išeina, tačiau Ivanas Antonovas sugrįžta – kažkokia mintis jam neduoda ramybės. Užsilipa ant kėdės, ištiesia ranką ir pasuka radijo, jungiklį. Muzika nutyla. Ivanas žiūri į Tarnautoją

TARNAUTOJAS. Kolega, kuris išėjo pensijon šešiasdešimtaisiais metais, sakė,

kad negalima išjungti. Kad išjungžiama centralizuotai.

IVANAS ANTONOVAS. Kaip apšildymas?

TARNAUTOJAS. Kaip apšildymas.

IVANAS ANTONOVAS. Ir jūs per penkiolika metų nė karto nepatikrinote, ar iš tiesų taip yra? Nė karto neužlipote ant kėdės ir neištiesėte rankos? Penkiolika metų miegate čia! Kaip voratinklyje!.. Smuikai! Muzika! Sutrūnysit greitai!.. Galų gale turės būti kokia reorganizacija, iššluos jus visus iš čia kaip šiukšles!.. (*Eina*)

TARNAUTOJAS. O kad ir bus?.. (*Ivanas išeina. Tarnautojas vėl ima lupti obuolį, lupdamas eina link publikos*) Dirbu čia penkiolika metų. Per tą laiką tiek ir tiek buvo reorganizacijų, be paliovos keitėsi viršininkai, kūrėsi nauji darbo stiliai, nauji baldai keitė senus... O aš likau. Ir dar ilgai būsiu. Žinot, kodėl? Tai visai paprasta, šitaip ir vaikai moka: kai žaidžia karą, vienas visuomet vadas, o kiti – eiliniai. Visa bėda, kad niekas nenori būti eiliniu. O aš sutinku. Sutinku būti eilinis karys, tegu mušasi tie, kurie nori man vadovauti. Kol jūs pešitės – gyvenimas praeis. Šitas žaidimas amžinas, ir visuomet laimiu aš. Sakau jums visa tai todėl, kad ir tas (*rodo į duris, pro kurias išėjo Ivanas Antonovas*) – kometa. Per tuos metus čia pabuvojo daug kolegų kometų, kurie manė, kad šitaip degs visą gyvenimą, jie nuolatos stengėsi kažką pakeisti, tačiau po metų kitų užgesdavo, ir koridoriuose dar ilgai po to smirdėdavo degėsiomis... Jie visi svajojo pakeisti pasaulį, visi norėjo būti kolumbais, einšteiniais, galilėjais... Ir kas iš to? Jų jau nebėra. O aš likau. Esu ir būsiu. Žinot, kodėl? Todėl, kad aš nieko nenoriu pakeisti. O jis (*vėl rodo į duris*) tegu dega! Tegu dega, aš jau užuodžiu degėsius.

9.

Ivanas prie, lifto su Kabančiuoju. Šis apkarstytas ciferblatais, įvairia diagnostikos atributika; medicininės aparatūros plunksnelės brėžia kreives, sistemas dirba –

užrašo jo širdies, smegenų ir kitų organų veiklą

IVANAS ANTONOVAS. Kas atsitiko? Kas jums? Kas čia?

KABANTYSIS. Užrašinėja. Kiekvieną virptelėjimą, kiekvieną širdies dūžį, kiekvieną atodūsi... Medicina. Viską užregistruoja.

IVANAS ANTONOVAS. Kad registruoja – tegu registruoja. Pagal registravimą mes užimame vieną pirmųjų vietų, pas mus bet kokia netvarka užfiksuojama. Tik štai jūsų iš lifto ištraukti negali. Ir kam jums tie tyrimai?

KABANTYSIS. Man jie nereikalingi, visa tai – žmonėms. Aš esu pirmasis, kuris taip ilgai kabo. Nelyginant Gagarinas. Šie tyrimai bus naudingi tiems, kurie kabės po manęs.

IVANAS ANTONOVAS. Jei būtų laiku pataisę liftą, nebūtų reikėję jokių tyrimų. Dabar per jūsų malonę mažų mažiausiai kokie penki gaus vyresniųjų mokslinių bendradarbių laipsnius. O jūs taip ir liksite kaboti lifte.

KABANTYSIS. Jūs neteiskus. Aš čia kabu dėl žmonijos laimės.

IVANAS ANTONOVAS. Ta žmonija turėtų geriau prižiūrėti liftus. Tik aš stebiuosi, kaip jūs išstveriate? Ir taip ramiai kalbate, net šiek tiek išdidžiai!..

KABANTYSIS. Žmogus viską gali. Taip rašoma laikraštyje.

IVANAS ANTONOVAS. Tiesa, pamiršau, kad gaunate laikraščius.

Įeina Žoras ir Eugenijus

EUGENIJUS. Kur dingai? Ieškojom visur...

ŽORAS. Vadinasi, į septintąjį aukštą išvis negalima patekti, – visur aplandžiojome, niekur nieko.

KABANTYSIS. Anksčiau pakildavo liftu. Kol tas įstrigo.

IVANAS ANTONOVAS. O dabar?

KABANTYSIS. Norėdami patekti į septintąjį aukštą, turite nulipti į pirmą, išeiti laukan ir įeiti į gretimą įstaigą

ŽORAS. Ką mes veiksime kitoje įstaigoje?

KABANTYSIS. Šeštame aukšte pereisite į mūsų pastatą. Per jų plano skyrių.

Iškalė laikinai duris, kol pataisys liftą. Nežinau, ar jus įleis, bet pabandykite.

Būkite atidūs šveicoriui, – nuo jo viskas priklauso, – neerzinkite jo, nusiimkite prieš jį kepurę ir, jei paklaus, – esate baigę ne daugiau trijų pradinių klasių.

EUGENIJUS. Ir jam ką nors į voka?

KABANTYSIS. Svarbiausia – išsilavinimas. Jokiu būdu neprisipažinkite, kad baigėte daugiau nei tris klases. Antraip neleis. (*Trijulė išeina*)

Kabantysis sėdi lifte. Tyla, aparatūra rašo. Kabantysis mokosi anglų kalbos.

Netrukus įeina Visuomenininkas. Jis susirūpinęs, susimąstęs. Neša dvi elektrines plyteles.

VISUOMENININKAS. Niekaip negaliu prisiminti, kas jis per vienas?.. Kur dirba? „Vandens paukščiuose“?.. Ne, tuos visus pažįstu... Kur jis dirba, kur... Niekaip negaliu prisiminti...

Tuo metu sugrįžta Ivanas Antonovas, Eugenijus, Žoras. Visuomenininkas pripuola prie Ivano, kuris įeina pirmasis

VISUOMENININKAS. Instruktažą praėjai?..

IVANAS ANTONOVAS. Ką?.. Ar man sakote?

VISUOMENININKAS. Instruktažą praėjai?

IVANAS ANTONOVAS. Ne. Kokį instruktažą?

VISUOMENININKAS (*patenkintas*). Pakliūsi man į nagus. (*Žorui, įėjusiam*)

paskui Ivaną Antonovą) Ir tu... (Eugenijui, įėjusiam paskui Žorą) Ir tave pačiupinėsiu!.. (Išeina)

ŽORAS. Tavo pažįstamas. Matyt, plyteles taiso.

EUGENIJUS. Ką jis čia paisto?

IVANAS ANTONOVAS. Aš jo visai nepažįstu. Prasti, matyt, jo popieriai.

ŽORAS. Užtat mūsų labai geri. Tuoju sparnai išdygs nuo lakstymo, sprandus nusiųsim...

KABANTYSIS. Tai neįleido jūsų?

ŽORAS. Kaip įleis, jei Ivanas pasakė, jog dėsto universitete... Aš, girdi, universiteto dėstytojas!

IVANAS ANTONOVAS. Negi tai nusikaltimas? Jis manęs klausia, ar suprantu bulgariškai, ir aš turiu tylėti? Tik todėl, kad jis baigė viso labo tris klases?!

ŽORAS. O jei aš, pavyzdžiui, nedėstau universitete, ta man ką – virvę ant kaklo? Mes, tie, kurie universitetuose nedėstome, niekam tikę, taip? Tik ir žino: dėstau, dėstau... Su tokiais dėstytojais mes čia iki rytdienos prasitrintume. Jei būtum jam pasakęs, kad dar tik mokaisi abėcėlės, jau viskas būtų buvę baigta.

KABANTYSIS. Palaukite, aš supratau, kad jūs norite iš karto patekti į septintą aukštą. Tačiau taip niekas nedaro. Aš juk viską matau.

EUGENIJUS. O kaip?

KABANTYSIS. Septintas labai aukštai. Reikia po truputį kopti. Į pirmą, antrą, trečią... Čia tokia tvarka.

ŽORAS. Eime, nes aš tuoj už save neatsakysiu.

10.

Du rašomieji stalai. Gėlės konservų dėžutėse. Tarnautojas ir Tarnautoja.

Tarnautojas akies kampeliu dirščioja į veidrodėlį. Tarnautoja kažką dirba. Staiga

Tarnautojas pašoka kaip įgeltas, parverčia kėdę, puola prie kanceliarinės spintos. Karštligiškai išsitraukia iš kišenės raktus, rakina. Durelės su jis žaibiškai pasilenkia ir... pripila du puodelius ką tik užvirusios kavos

TARNAUTOJAS. Vos neišbėgo... Užsigalvojau... Prašom... (*Paduoda puodelį Tarnautojai*) Tai galinga plytelė, ne tokia kaip senoji, tik užsižiopsok – ir išbėgs kava... (*Su pasitenkinimu geria*) Nuostabu!.. Puiki kava. O tu kiekvieną kartą baiminiesi. Jei žmogus darai tik tai, kas galima, gyvenimas pasidaro panašus į dykumą... Atsipalaiduok, Dermendžijeva!.. Nereikia šitaip... Be to, seife turiu ir gesintuvą... Griebiausi visų atsargumo priemonių... Klausyk, Dermendžijeva, tu turbūt šventai vykdai visus dešimt Dievo įsakymų, ką? (*Juokiasi*)

Į kambarį įpuola Žoras. Tarnautojas žaibiškai uždengia puodelį aplankalu. Kava prieš Dermendžijeva stovi nepaliesta

ŽORAS. Laba diena!

TARNAUTOJAS. Laba diena, laba diena... Kokių klausimų?

ŽORAS. Dėl Ivano Antonovo.

TARNAUTOJAS. Kalbininko?

ŽORAS. Taip.

TARNAUTOJAS. Domitės sudėtinio mišrio sakiniu?

ŽORAS. Taip.

TARNAUTOJAS. Tačiau nusipirkote švarką? Gauruotą? Ir todėl turėjote jį truputį apkirpti?

ŽORAS. Šventa teisybė.

TARNAUTOJAS. O dabar reikalauja, kad jūs mokėtumėte mokesčių? Iki vakar dienos buvote normalus pilietis, o šiandien visi įsitikinę, kad jūs slepiate avį?

ŽORAS. Tikrai taip..

TARNAUTOJAS. O jūs neslepiate?

ŽORAS. Neturi ką slėpti, pažįstu jį nuo mažens. Niekuomet nieko bendro neturėjo su avimis. Kiauras dienas knygelės skaitė.

TARNAUTOJAS (*mašinaliai*). Taip, taip. Knyga – tai langas į pasaulį. Suprantu... Kas jūs?

Tuo metu lygiai taip pat, energingai įeina Eugenijus, paskui jį – Ivanas Antonovas

EUGENIJUS. Jis avių pakęsti negali, tiesiog organiškai. Jam alergija nuo avių.

IVANAS ANTONOVAS. Tai klaida, nesąmonė, suprantate? Ir niekas nenori tuo patikėti.

TARNAUTOJAS (*Žorui*). Kas šitie draugai?

EUGENIJUS. Jo draugai.

TARNAUTOJAS. Kieno? Kieno draugai?

EUGENIJUS. Jo. Ivano Antonovo. Mes kartu išaugom. Jei būtų turėjęs avių, būtumėm pastebėję.

TARNAUTOJAS (*po trumpos pauzės, susiorientuoja*). Matote, drauge Antonovai... Juk tai jūs Antonovas, taip?

IVANAS ANTONOVAS. Aš.

TARNAUTOJAS. Taip. Taigi, drauge Antonovai, norėčiau žinoti, ar jūs nusimanote, kad ir paviršutiniškai, apie mūsų gyvulininkystę?

IVANAS ANTONOVAS. Mano gyvenimas teka šiek tiek nuošaliau nuo šitos žemės ūkio šakos.

TARNAUTOJAS (*susirūpinęs*). Mes turime daug rimtų problemų, drauge Antonovai, prisipažįstu jums atvirai. Būtina padidinti gyvulių bandas... Naujų plotų įsisavinimas, pašarų problema... Kadry klausimas – migracija – mes visai be

žmonių palikome, Nėra kam ganyti.

IVANAS ANTONOVAS. Suprantu.

TARNAUTOJAS. Gabename veislinius gyvulius iš užsienio... Eksperimentuojame – triskart per parą melžiame... Žinoma, pasiekta žymių laimėjimų. Nė taip seniai iš vienos avies per metus primelždavome vos po dvidešimt aštuonis litrus pieno.

Dabar gauname po šešiasdešimt septynis. Daugelis mūsų avių augintojų šiuo metu jau turi vidurinę išsilavinimą. Kai kurie mokosi vakarais... Tačiau... tai dar nesumažina problemų skaičiaus. Yra, dar yra, drauge Antonovai, nenuveiktų darbų, dar daug ką reikia padaryti! Šis etapas – sprendžiamasis, turėsime gyvulininkystę ar ne. Suprantate, jaučiate etapo svarbą?

IVANAS ANTONOVAS. Atleiskite, bet gal jūs nesupratote, aš čia atėjau dėl švarko. Aišku?.. Už kurį reikalauja mokėti mokesťį.

TARNAUTOJAS (*nusivylęs*). Drauge Antonovai!.. Jūs inteligentiškas žmogus. Nereikia šitaip!.. Nereikia kartoti praeities klaidų, kai dar nebuvo deramai įvertintas masinis gyvulininkystės pagrindas, kai be atodairos buvo pjaunami galvijai, kad tik kaimas prilygtų miestui...

IVANAS ANTONOVAS. Gal ir esu inteligentas, nežinau. Nesuprantu, ką bendro turiu aš ir masinės gyvulininkystės pagrindas. Aš atėjau. pas jus visai dėl ko, kito.

TARNAUTOJAS. Drauge Antonovai, tokiu atsakingu momentu mums brangi kiekviena avis. Tebūnie ji viena vienintelė, tačiau ir ji gali daug ką nulemti.

Neturime teisės lengva ranka nubraukti visą avį. Nėra ko slėpti, mes ir iš jūsų avies daug tikimės, ir ji yra įtraukta į didžiąją sąmatą.

IVANAS ANTONOVAS. Mano avis?

ŽORAS. Jo avis?

EUGENIJUS. Ivano avis?

TARNAUTOJAS. Jūsų avis. Jau paskaičiuota, kiek ji duos pieno, kiek mėsos ir kiek vilnos.

IVANAS ANTONOVAS. Jau paskaičiuota?!

TARNAUTOJAS. Vaikai laukia jos pieno, drauge Antonovai. Jūsų vaikas, mano vaikas, jų vaikai... (*Rodo Eugenijų ir Žorą*) Nejaugi norite juos nuskriausti?..

IVANAS ANTONOVAS. Ką nuskriausti?

ŽORAS. Pala, kokie vaikai?

TARNAUTOJAS. Tokiu atsakingu momentu kiekvienas turi įnešti savo dalį.

IVANAS ANTONOVAS. Mano dalis – avis?

TARNAUTOJAS. Žinau, žinau, nėra lengva. Miesto sąlygomis laikyti avį – tikras pragaras. Tačiau... Mes ne vieni!.. Mes gavome knygą!.. (*Rodo*) Cheminis avių kirpimo būdas, labai įdomi naujiena. Į avių maistą įberama tam tikra dozė ciklofosfamoto. Po šešių dienų vilna nukrenta pati!!!

IVANAS ANTONOVAS. Negali būti!

TARNAUTOJAS. Absoliučiai nekenksminga nei gyvuliui, nei vilnai. Šis būdas buvo sėkmingai pritaikytas ir triušiams. Jūs neturite triušių?

Sulig tais Tarnautojo žodžiais Ivanas susimąsto

ŽORAS. Ne! Ne... Ne!..

TARNAUTOJAS. Ne, tik avį. Gaila. Vienintelė problema, kuri iškyla nukritus vilnai ta, kad gyvulėlis lieka visai nuogas, ir todėl jį maždaug tris savaites reikia laikyti šilumoje. Tačiau ir tai nėra taip baisu, nes jau juridiskai įteisintas klausimas dėl apmokėjimo asmenims, auginantiems privačius gyvulius.

ŽORAS. Vadinasi, pagaliau įteisino?

TARNAUTOJAS. Įteisino.

ŽORAS. Vadinasi, dabar jis gali pasisamdyti žmogų, kuris ganytų jo avį sodelyje priešais universitetą, kol jis ten dėstys?

TARNAUTOJAS. Žinoma.

IVANAS ANTONOVAS. O per atostogas aš pats galėčiau ją prižiūrėti?

EUGENIJUS. O, tai būtų labai malonu. Ir piemens skrandą jam duotų?

ŽORAS. Ir tranzistorių?

IVANAS ANTONOVAS. Vadinasi, aš galiu samdyti piemenį. Skrandą man duos, metodinius nurodymus jau gavau, liko tik, – žinote kas? – įsigyti avį. Tačiau, kai yra susidariusi šitokia situacija, viską padarysiu, bėt avį įsigysiu.

TARNAUTOJAS. Nereikia, drauge Antonovai, juk jūs inteligentiškas žmogus. Jūs turite didžiuotis savo avimi, o nė stengtis ją nuslėpti.

IVANAS ANTONOVAS. Aš didžiuojuosi. Didžiuojuosi. Bet neturiu jos, suprantate. Kokia kalba šitai dar kartą pasakyti?

TARNAUTOJAS. O kad ir neturit. Nusipirkit ją ir atšerkit. Mes juk kalbėjomės apie migraciją, apie ganyklas kalnuose, apie naujus kompleksus, praeities klaidas... Čia turi pasireikšti kiekvieno piliečio visuomeninis aktyvumas, jo brandumas. O kai avis jau yra, – kaip kad šiuo atveju, – tiesiog galvoje netelpa!.. Jūs juk auklėjate mūsų jaunimą, mokote studentus. Kyla klausimas – ko jūs juos mokote?.. Ir ar būtent jūs turite juos mokyti?.. Negerai, drauge Antonovai, negerai, kažkaip ne taip išeina... Ir šiuodu asmenys, jauni, gražūs žmonės, ir jie atsekė paskui jus... Ko jūs čia atėjote, draugai?! Įrodyti, kad nėra avies? O gal ir jūs neteisėtai laikote po avį?.. Gal net prekiaujate neteisėtai pieno produktais?!

ŽORAS. Kad galėtų, jis mus pribaigtų!

TARNAUTOJAS. Ir pribaigsiu!..

Trijulė išeina

DERMENDŽIJEVA (*tyliai*). Ar jūs nesupratote, kad jis iš tikrųjų neturi avies?

TARNAUTOJAS (*sutrikęs*). Ką?!

DERMENDŽIJEVA. Jis neturi avies.

TARNAUTOJAS. Dermendžijeva, tu prabilai?.. Ir pati girdi, ką sakai?

DERMENDŽIJEVA. Taip, sakau, kad neturi avies, tai buvo iš karto aišku.

TARNAUTOJAS. Neturi? Dermendžijeva, ar tu nesergi?

DERMENDŽIJEVA. Ne.

TARNAUTOJAS. Tai kodėl paistai tokius niekus?

DERMENDŽIJEVA. Man atrodo, čia iš viso nėra apie ką kalbėti. Reikia paprasčiausiai ištaisyti klaidą.

TARNAUTOJAS. Ko čia kartoji „klaidą, klaidą“. Kas suklydo? Kodėl ir kaip suklydo? Ir kodėl esi tokia tikra, kad jis neturi avies?

DERMENDŽIJEVA. Tiesiog tikiu juo.

TARNAUTOJAS. Tiki juo! Bet juk mes ne cerkvėje dirbame. Kam man tas tavo tikėjimas? Sektorius tikrino šį reikalą? Tikrino. Jo parašas yra? Yra. Paso numeris? Tas pats. O tu man apie tikėjimą šneki.

DERMENDŽIJEVA. Tai kodėl mums be paliovos kartojama, kad turime tikėti žmonėmis, o jais niekas netiki?

TARNAUTOJAS. Ne, tau kažkas pasidarė... Šitiek metų čia dirba, tylutėlė, kukli, balso negirdėti, ir še tau... Dermendžijeva, gal išei trumpam į gryną orą, pasivaikščiok?.. Ką, Dermendžijeva?

DERMENDŽIJEVA. Nesijaudinkite dėl manęs, man nieko nėra. (*Karčiai šypteli*) Šitiek metų žmogus ištyli, o kai pasakai vieną dieną, ką galvoji, tave bepročių palaiko.

TARNAUTOJAS. Dermendžijeva, Dermendžijeva!.. Labai prašau!

DERMENDŽIJEVA. Kai žuvys prabyla, tai įvykis, tiesa? Juk esame pratę, kad jos tylėtų.

TARNAUTOJAS. Vadinasi, šitaip, Dermendžijeva? Žiūrėk tu man!.. O aš pamaniau, kad tau negera.

DERMENDŽIJEVA. Žinoma, kad negera. Jei būtumėt bent šiek tiek protingesnis,

seniai būtumėt pastebėjęs, kad visus tuos metus man čia buvo negera. Visą laiką buvau prieš jūsų akis.

TARNAUTOJAS. Man atrodo, kad kuo toliau, tuo jums bus blogiau.

DERMENDŽIJEVA. Ar žinote anekdotą? Jei tau šešiasdešimt ir jei rytą atsibudus tau niekas niekur neskauda, – vadinasi, esi jau miręs. Siek tiek kita prasme tai liečia mus visus, ne tik šešiasdešimtmečius.

TARNAUTOJAS. Aš už tai, kad man niekas niekad neskaudėtų. Nei tada, kai šešiasdešimt, nei prieš, tai. Ir dar – jumis dėtas aš darbo metu ir prie pašalinių asmenų anekdotų nepasakočiau.

DERMENDŽIJEVA. Išties, jei kalbate apie anekdotus, tai jūsiškis apie gyvulininkystę buvo daug juokingesnis.

TARNAUTOJAS. Dermendžijeva, jūs peržengiate bet kokias ribas!

DERMENDŽIJEVA. Vis tiek vieną sykį reikės peržengti. Tebūnie tai šiandien.

TARNAUTOJAS. Už ribų pažeidimą gresia bausmė, Dermendžijeva!..

DERMENDŽIJEVA (*pašaipiai*). Šnekate taip, lyg būtumėt šimtąsyk jas peržengęs.

TARNAUTOJAS. Aš šimtąsyk buvau liudininkas, kokios būna tokių pažeidimų pasėkos.

DERMENDŽIJEVA. O man atsibodo būti liudininkei Labai jau daug priviso liudininkų, kartais jaučiuosi lyg stadione esanti. Dalyvauti noriu.

TARNAUTOJAS. Kame, Dermendžijeva?

DERMENDŽIJEVA. Gal ir aš nusipirksiu avį. Ir aš noriu auginti.

TARNAUTOJAS. Juokaujate?

DERMENDŽIJEVA. Aš – su jais. Nes jūs nieko nepadarysite, kad išsispręstų tas klausimas. Pažįstu jus.

TARNAUTOJAS. Su jais?! Norite būti Trojos arklys?! Stojate prieš savo kolegas?!

DERMENDŽIJEVA. Atspėjot.

TARNAUTOJAS. „Vienuolyne ankšta mano sielai“, taip?.. Eikit, eikit, Dermendžijeva, kelias baisus, bet garbingas. O jei liksite be darbo, duokite žinią, ką nors sugalvosime. Visi esame žmonės.

DERMENDŽIJEVA. Dėkoju iš anksto. (*Išeina*)

Aukštas, siauras stalas, tokie būnų kavinėse, kur geriama kava stačiomis. Prie stalo stovi ir geria kavą trys draugai. Įeina Dermendžijeva

DERMENDŽIJEVA. Aš – su jumis. Todėl kad jis nepadarys nieko, kad išspręstų jūsų klausimą. Gerai jį pažįstu.

ŽORAS. Tik moters trūko mūsų kompanijai! Kaip čia jums atėjo į galvą prisidėti prie mūsų? Gal grįžkit, kol ne vėlu?

DERMENDŽIJEVA. Nežinau, kaip man anksčiau tai neatėjo į galvą...

EUGENIJUS. Ne, rimtai, pagalvokite. Jūs čia dirbate. Darbas – tai ne juokai.

DERMENDŽIJEVA. Pagalvoti... Ar žinote, kiek metų aš vien tik galvojau?.. Pusė gyvenimo praėjo, kažkur slydo nuslydo metai, nė nežinau, kiek jų prabėgo... Iš ryto pažadina kaimynų vaiko verksmas jį vis už ką nors muša, o svarbiausia – už tai, kad jų butas ankštas, jau vienas kitam ant galvų lipa, – paskui tramvajuje apstumdo, apibara šveicorius, kam vėluoji į darbą, bandelė, kurią paskubomis kemši lipdama laiptais, būna visai atšalusi, lyg kokią gumą kramtai, paslapčia pavartai „Paralelės“, palaistai gėles, įkvėpi oro ir pradedi – susirašinėjimas, pranešimai, bylos... Rašai, rašai, tyli, o kai pasižiūri į langą, vis atrodo, kad ten balandžiai nardo, ir nė pati nepajunti, kaip išsketi rankas, plasteli jomis, bet... ir vėl nuleidi, vėl rašai... O lauke jau sninga, sniegas dengia nukritusius lapus, nors, rodos, tik vakar buvo pavasaris ir ilgai negalėdavai užmigti šiltomis naktimis, vis laukdavai, kad kažkas atsitiks, kažkas ateis... Pavasaris, po to tarp pirštų išstirpsta vasara, bėga metai... Meluoja tau gatvėje, meluoja kavą gerdami, kviečia į kiną,

tačiau niekas su tavimi nesikalba, niekas tavęs negirdi, tik nagus tiesia... Kolega nori permiegoti su tavimi, tačiau jis neturi ničnieko, kas tau bent šiek tiek patiktų – nei grožio, nei proto, jis net ne idiotas – niekas. Visuomet toks pat, vienodas ir bailus, avi juodomis kojiniėmis ir daugių daugiausia, ką išdrįstų pasiūlyti, tai pasiklausyti plokštelių muzikos!.. Bet jis nė vienos plokštelės neturi... Ar tai gyvenimas? Ar taip visi gyvena?.. Pietūs valgykloje, mėsa su bulvėmis, – „Girdėjote, Ivanovo žmona susiuostė su jo dantistu?!“, – o paskui pienas su ryžių koše ir – „Žinot, išmetė liuks batelius, tik baisiai brangūs!“, „Brangūs, brangūs, bet žinokit, tas Georgijevs tai tikras priedurnis, kaip jį viršininkas ir pakenčia!..“ Ir vėl rašymas, laiškai, bylos, o paskui vėl tave stumdo tramvajuje... Ir taip metų metais, gyvenimas bėga pro šalį... Netapau nei Marija Kiuri, nei Sofija Loren, nė laivo kapitonės iš manęs neišėjo. Vaikystėje svajojau būti paukščiu... Vis sapnuodavau, kad skrendu. Skrendu, skrendu... (*Pauzė*) O jūs siūlote man grįžti. Dėkoju, nebenoriu. Jei jūs norite – prašom. Atlyginimas pakenčiamas, kolegos žmoniški, darbas – ramus. Yra norinčių? Prašom, vieta laisva.

Trys draugai tyli. Dermendžijeva nužiūri juos ir kaltai šypteli

Nebijokite. Aš paprastai tyliu. Tik dabar pratrūkau. Kartą per dešimtį metų – tai ne taip jau daug, tiesa? Kartą per dešimtį metų – galima.

11.

Visi keturi eina per įstaigą. Sustoja prie vienu durų

DERMENDŽIJEVA. Atėjom. Čia. Žmogus jis protingas, negali mūsų nesuprasti.

EUGENIJUS. Kaip tik to ir bijau.

DERMENDŽIJEVA. Jei galės, padės mums. Esu tikra.

IVANAS ANTONOVAS. Tuomet eime. (*Ieina*)

Kambaryje ant grindų žaidžia vaikas. Grindys išklotos takeliais. Kampe krosnis, ant jos – puodai, iš jų virsta garas. Lova, pagalvės, kėdės, spinta, televizorius, šaldytuvas, ant sienų – šeimyninės nuotraukos, kalendorius, stalas su spalvota staltiese, indeliai druskai, pipirams, aliejui ir pan. Moteris su prijuoste skuta bulves – mielas šeimyninis vaizdelis

NAMŲ ŠEIMININKĖ. Laba diena. Prašom... Prašom... (*Paduoda jiems kėdes*)

O jūs – ant lovos... Sėskit, sėskit... Atleiskit, truputį ankštoka ir kėdžių trūksta. Kai tenka gyventi viename kambaryje... Ėmiau skusti bulves, ketinu daržoves troškinti... (*Nusiriša prijuostę*) Mirčiai, pavaišink svečius.

Svečiai visai suglumę. Vaikas prieina prie spintos, išima saldainių dėžę, pavaišina svečius, padeda ją vėl į spintą ir vėl pasiima žaislinį sunkvežimį. Nejauki tylą, svečiai nežino, ką daryti

NAMŲ ŠEIMININKĖ. Orai kažko pradėjo bjurti...

EUGENIJUS. Taip, atšalo.

IVANAS ANTONOVAS. Greit žiema...

ŽORAS. Taip, lapai krenta... (*Priduria, kad būtų aiškiau*) nuo medžių.

NAMŲ ŠEIMININKĖ. Pernai tokiu metu vis lijo ir lijo...

IVANAS ANTONOVAS. Pernai labai lietingi metai buvo. (*Nutylą, pauzė*)

DERMENDŽIJEVA (*pabando pertraukti nejaukią tylą*). Labai mielas jūsų mažylis. Kaip tavo vardas, didvyri? (*Didvyris tyli*)

NAMŲ ŠEIMININKĖ (*staiga jos akys pritvinksta ašarų*). Neoficialiai –

Cvetomiras.

DERMENDŽIJEVA. Kaip – neoficialiai? O oficialiai?

NAMŲ ŠEIMININKĖ. Oficialiai jis vardo neturi.

IVANAS ANTONOVAS. Kaip – vardo neturi? Taigi turi?

NAMŲ ŠEIMININKĖ. Atsisakė užrašyti jam šitą vardą. Nėra tokio sąrašuose.

DERMENDŽIJEVA. Atsisakė? Nėra sąrašuose?

NAMŲ ŠEIMININKĖ. Ten, kur užrašo, yra gražių vardų sąrašas. Vardas būtinai turi būti tame sąrašė. Antraip vaiko neužrašo. O mes jį dar gimdymo namuose pakrikštijom, kaip dabar galim atsisakyti jo vardo? Maldaute maldavome – nė iš vietos. „Nėra sąrašuose“ ir „nėra sąrašuose“... Taip vaikas ir liko be vardo.

Oficialiai. Ir jis niekur neužrašytas – tartum jo nė nėra.

DERMENDŽIJEVA. Atleiskit, kad... Kas galėjo pagalvoti...

NAMŲ ŠEIMININKĖ. Et, niekis, aš jau pripratau.

DERMENDŽIJEVA. Ar ne šitame kambaryje dirba Janakijevs? Juk čia buvo jo skyrius.

NAMŲ ŠEIMININKĖ. Mes čia jau penkeri, metai, tačiau Janakijevo aš nepažįstu. Gal anksčiau dirbo.

DERMENDŽIJEVA. Kaip – penkeri metai? Gyvenat čia?!

NAMŲ ŠEIMININKĖ (*visai ramiai aiškina*). Taip. Sugriovė mūsų namus, nes reikėjo platinti gatvę, ir mums pažadėjo duoti naują gyvenamąjį plotą, bet, patys žinote, vis neužtenka, norinčių daug. Mums kelis syk davė butą, bet vis kažkokiuose pasmerktuose namuose – vos tik įsikeliame, po poros savaičių jau ir griaua tą namą ir perkelia mus į kitą, kurį taip pat griaua. Dabar labai plečia gatves. Taip ir gyvenome pakeliui iš buto į butą. Bet kai gimė vaikas, nebegalėjome taip keliauti ir atėjome čia, prie šitų durų... Tada mums davė šitą kambarį. Laikinai, žinoma. Čia anksčiau buvo kažkokia kanceliarija.

IVANAS ANTONOVAS. Tačiau čia įstaiga, kaip jūs galite čia gyventi?!

NAMŲ ŠEIMININKĖ. Pripratome. Net šiokių tokių privalumų yra: jei prireikia kokio liudijimo ar pažymėjimo – viskas panosėje. Kol vaikštau po, turgų, po krautuves, tarnautojai iš gretimos kanceliarijos ir puodus pamaišo, kad neprisviltų, ir vaiką prižiūri... Geri kaimynai, skūstis negaliu... Vyras sunkiau priprato, toks jau jo būdas, tačiau dabar ir jis patenkintas... Žodžiu, mes patenkinti... Ar tas Janakijevs ne juodaakis, vidutinio ūgio, šitaip... tankiai mirksi?

DERMENDŽIJEVA. Taip, taip.

NAMŲ ŠEIMININKĖ. Jis vienu aukštu aukščiau, tiesiai virš mūsų. Kartą buvo užėjęs, ėjo koridoriumi ir užuodė mėtų kvapą, pasirodo, baisiai mėtas mėgsta, nuo mažumės. Viriau pupas, pabarstytas mėtomis, tai pripyliau jam lėkštę... Gal palaukite pietų, daržovienė tuoj bus gatava...

IVANAS ANTONOVAS. Ne, ačiū, turim reikalą, ieškome Janakijevo.

NAMŲ ŠEIMININKĖ. Na, kaip norite, bet tuoj išvirs...

Eugenijus, Dermendžijeva, Ivanas Antonovas išeina. Žoras, kuris jiems šnekant ėmė žaisti su Mirču – stumdyti mašinėlę pirmyn atgal, – žaidžia toliau, tarsi nepastebėdamas kitų. Netrukus Ivanas sugrįžta

IVANAS ANTONOVAS. Ei, žmogau!

ŽORAS. Aš pasilieku.

IVANAS ANTONOVAS. Pasilieki?!

ŽORAS. Daržovienę mėgstu. Nuo vaikystės. Tai mano mėgstamiausias patiekalas.

IVANAS ANTONOVAS. Juk pas Janakijevą einam!

ŽORAS. Aš neisiu.

IVANAS ANTONOVAS. Neisi? Jei esi alkanas, galim palaukti tavęs.

ŽORAS. Ne.

IVANAS ANTONOVAS. Nejuokauk. Juk mes einame įrodyti tiesos, įtikinti, kad

neturime avies!.. Nejaugi tu neisi?

ŽORAS. Pavargau. Pavargau lakstyti, įrodinėti, kelti skandalus, bėgioti laiptais. Pavargau slankioti tais koridoriais, vytis tiesą, nebeneriu daugiau, pavargau. Man jau keturiasdešimt dveji, jau nebejaunas, noriu šeimos, vaikų, noriu, kad namuose mane pasitiktų žmona su prijuoste... O laikas bėga, mes klaidžiojame po tuos koridorius paskui avį ir nežinia, kada ištrūksime iš čia, ir iš viso ar ištrūksime... Žinau, esu tavo vaikystės draugas, bet ir aš – žmogus, ir aš noriu gyventi kaip žmonės. Žmogus gyveni tik vieną kartą.

IVANAS ANTONOVAS. Dar tik truputį, tik vienas aukštas liko!..

ŽORAS. Vienas. O paskui?.. Kiek aukštų ligi šiolei perėjom?.. Ne, nebėr jėgų nė pusei aukšto. Nenoriu. Užkąsiu daržovienės ir eisiu sau.

IVANAS ANTONOVAS. Ar negirdėjai, jis – žmogus inteligentiškas, supras mus. Nepalik mūsų pusiaukelėje.

ŽORAS. Tas kelias – be galo. Nenoriu juo eiti, kol visai kojų nepavilksiu. Gyvenimas bėga pro šalį, noriu pagyventi kaip žmogus.

IVANAS ANTONOVAS. Kaip koks žmogus? Štai kas svarbu.

ŽORAS. Kaip paprastas. Pats paprasčiausias žmogus. Kuo aš kaltas, kad tu nusipirkai zomšinių švarką? Tu eini paskui savo tiesą, aš – paskui savo. Aš ne didvyris, nenoriu būti Džordanu Brunu, noriu likti paprastu žmogumi. Turiu į tai teisę.

IVANAS ANTONOVAS. Vieną gražią dieną ir tu gali gauti pranešimą. Ką tada darysi?

ŽORAS. Duok man ramybę. (*Atsisėda ant lovos*)

IVANAS ANTONOVAS. Ir aš ne didvyris, ne Džordanas Brunas, bet šitaip elgtis su žmonėmis negalima. Ar tu nematai, kas darosi? Einam, įrodinėjam, aiškinam, prisiekiam, – ir nieko. Oras, beorė erdvė! Vadinasi, šitiek metų darbo, disertacija, knygos, jausmai, principai, net gyvenimas – visa tai tuščia vieta, užbraukiama

vienu pieštuko brūkštelėjimu? Pasirodo, menkas įrašas gali aukštyn kojomis apversti visą mūsų gyvenimą? Nesvarbu, kad, tai netiesa! Ir mes nieko negalim padaryti! Ne, taip negali būti, netikiu. Nesutinku. Niekuomet nesutiksiu. Ir tu nesutiksi. Nesupranti? Negali sutikti. Antraip rytoj, kai atsikėlę pasižiūrėsime į veidrodį, iš mūsų lūpų gali išsprūsti „be“! Supranti, bliovimas? Na, kelkis. Kelkis ir eime. Ar girdi, Žorai?

ŽORAS. Aš pavargau.

Ivanas Antonovas žiūri į jį, paskui atsisuka į publiką ir žiūri į žmones. Namų šeimininkė stovi už jo nugaros ir taip pat žiūri į žmones. Ir vaikas žiūri. Ir Žoras. Pamažu įsižiebia šviesos. Kai palieka visai šviesu, Ivanas Antonovas išeina

ANTRAS VEIKSMAS

12.

Kabantysis paniuręs sėdi lifto kabinoje. Apačioje, pritūpusi ant krepšių, sėdi jo žmona. Iškart matyti, kad kažkas ne taip

KABANTYSIS. Ko tampa nervus? Ko tyli?

ŽMONA. Kai kada geriau patylėti, nei kalbėti.

KABANTYSIS. Apsieisim be rytietiškios išminties. Na, sakyk!.. Ar tik nevedė?

ŽMONA. Ne.

KABANTYSIS. Tai kas tada?

ŽMONA. Nori tave išmesti iš darbo.

KABANTYSIS. Mane? Už ką?

ŽMONA. Už pravaikštas.

KABANTYSIS. Bet juk tai cinizmas. Kaip aš galiu eiti į darbą? Ko jie ten juokus krečia? Juk puikiai žino, kad sėdžiu lifte!

ŽMONA. Jie pasakė: „Jis visiems laikams gali pasilikti ten, tame lifte. Kokia garantija, kad grįš darban?“

KABANTYSIS. Ne savo malonumui aš tupiu šitoje dėžėje! Man daug ko čia trūksta... aš kenčiu... talkinu mokslui... Kaipgi šitaip?

ŽMONA. Jie pasakė: „Taip, tai taip, tačiau, šiaip ar taip, darbe jo nėra. Kabo. Kuo mes kalti, kad kažkur sugedo liftas, darbas yra darbas. Jis nelaukia“.

KABANTYSIS. Bet aš kada nors išeisiu iš čia, nekabėsiu amžinai. Ar pasakei jiems?

ŽMONA. Pasakiau.

KABANTYSIS. Nu?

ŽMONA. Jie pasakė: „Palauksim dar du arba tris mėnesius. Bet ne daugiau. Jei ir tuomet neateis...“

KABANTYSIS. Kas tuomet?

ŽMONA. Savo noru.

KABANTYSIS. Bet aš visai nenoriu! Nenoriu! Kaip – savo noru, kai aš visai nenoriu?

ŽMONA. Jie pasakė: „Ligi to laiko atsiras ir noras. Niekur jis nedings“.

Kabantysis susimąsto. Žmona tyli

KABANTYSIS. Atnešk man „Kaip grūdinosi plienas“.

13.

Janakijevo kambarys. Tarnautojas taiso senovinį skambantį laikrodį, ant rašomojo stalo pilna dantytų ratukų, spyruoklėlių, laikrodžio dalių, atsuktuvų... Įeina Ivanas Antonovas, Eugenijus ir Dermendžijeva

IVANAS ANTONOVAS. Laba diena! Jūs – draugas Janakijevas?

TARNAUTOJAS. Aš. Prašom. Oho, čia visa delegacija. Prašom, prašom sėstis. Ėmiau taisyti laikrodį, bet sunkiai sekasi, labai senas... Laiko nerodo, bet užtat groja. *(Iš laikrodžio suskamba švelni muzika, senovinis Mocarto menuetas. Visi klauso)* Na kaip? Aštuonioliktas amžius, Liudvikas XVI... Ir dar – groja. Taigi, kuo galiu būti jums naudingas?

IVANAS ANTONOVAS. Tai gana sudėtingas dalykas...

TARNAUTOJAS. O tai – ar nesudėtinga? *(Rodo laikrodį)* Trys šimtai septynios dalys!... Sakykit, sakykit, nesijaudinkit.

EUGENIJUS. Daug kur jau buvome, todėl.

TARNAUTOJAS. Klausau jūsų.

IVANAS ANTONOVAS. Ar nuo pradžios pradėti?

TARNAUTOJAS. Nuo kur norite.

IVANAS ANTONOVAS. Nuo pradžios. Aš nusipirkau zomšinį švarką...

TARNAUTOJAS. Aa, vadinasi, jūs – tas, su švarku? Žinau, išties kvaila istorija.

EUGENIJUS. Idiotiška.

DERMENDŽIJEVA. Ir visai aiški.

TARNAUTOJAS. Taip, viskas visai aišku, – jūs neturite avies, tiesiog įvyko nemaloni klaida.

IVANAS ANTONOVAS. Taip, tikrai, taip ir yra, kaip sakote.

TARNAUTOJAS. Faktiškai jūs kirpote ne avį, bet švarką.

EUGENIJUS. Tai aš jam patariau taip padaryti.

DERMENDŽIJEVA (*Ivanui*). Ar nesakiau!..

TARNAUTOJAS. Ir po to jūs buvote įtrauktas į registrus kaip privatus asmuo, laikantis avį.

DERMENDŽIJEVA. Tai ir yra klaida.

TARNAUTOJAS. Tai ir yra klaida. Jūs buvote įrašytas klaidingai.

IVANAS ANTONOVAS. Taip.

TARNAUTOJAS. Visa tai aišku kaip ant delno.

EUGENIJUS. Sapnuoju!

TARNAUTOJAS. Jūs avies neturite.

IVANAS ANTONOVAS. Neturiu.

TARNAUTOJAS. Tai ir yra blogiausia.

IVANAS ANTONOVAS (*pašoka iš netikėtumo*). Ką?

TARNAUTOJAS. Visa beda ir yra ta, kad jūs neturite avies arba nenorite prisipažinti, kad ją turite. Antraip klausimą išspręstume per penkias minutes.

IVANAS ANTONOVAS. Nieko nesuprantu.

TARNAUTOJAS. Jei turėtumėte, būtų vieni niekai, – permestume ją į kitą registrą, užrašytume kaip kritusią nuo juodmario, galėtume daryti su ja, ką tik norime.

Tačiau jūs neturite avies.

IVANAS ANTONOVAS. Vėl nieko nesuprantu.

EUGENIJUS. Ir aš.

TARNAUTOJAS. Viskas labai paprasta. Padaryta klaida, taip?

IVANAS ANTONOVAS. Sitai suprantu.

TARNAUTOJAS. Tačiau niekas nenori prisipažinti padaręs klaidą. Štai kas. Toks darbo stilius. Geriau padaryti penkias naujas klaidas, nei prisipažinti padarius tą pirmąją. Suprantate? Štai kodėl tiek daug akivaizdžių klaidų garbstoma kaip laimėjimai. Dabar jau niekas nebeprisipažins, kad suklydo dėl jūsų švarko.

Tvirtins, kad buvo avis, nors tu jį prie kryžiaus kalk, nors aprenk tuo jūsų švarku ir visas sagas susegiok. Suprantate? Taigi jūs veltui stengiatės įrodyti, kad tai – švarkas. (*Rodo švarką*) Iš šios padėties yra tik dvi išeitys.

IVANAS ANTONOVAS. Kokios?

TARNAUTOJAS. Viena – mokėti mokestį. Tai pati lengviausia išeitis.

IVANAS ANTONOVAS. Nieko sau!

TARNAUTOJAS. Nesutinkate?

IVANAS ANTONOVAS. Jei būčiau norėjęs, būčiau iš karto sumokėjęs. O kita?

TARNAUTOJAS. Bent jau prisipažinkite, kad turite avį. Fiktyviai. Kad bent kuo nors disponuotume.

IVANAS ANTONOVAS. Sakėte, kad yra dar viena išeitis?

TARNAUTOJAS. Antroji išeitis – nusipirkti avį.

IVANAS ANTONOVAS (*po pauzės*). Ką?! Nusipirkti avį?.. Jūs manote, kad tai išeitis?

TARNAUTOJAS. Paklauskite. Jei bus avis – fiktyvi ar tikra, – aš galėsiu padaryti

su ja, ką tik norite. Kodėl jums nenusipirkus avies? Jūs vedęs?

IVANAS ANTONOVAS. Ką?.. Aa, ne.

TARNAUTOJAS. Tai jums kaip tik ir trūksta avies. Ramus padaras, tylus, patiklus, labai greitai prisiriša. Ja gali pasikliauti, tai ne šuo ar katė, pavyzdžiui, tos tai klastingos ir su nagais. Avis – visai kas kita. Ji nemoka neapkęsti, nekerštinga, greit atleidžia, kas buvo ne taip... Jei netaisyčiau grojančių laikrodžių, būtinai nusipirkčiau avį. Su ja žmogus nesijauti toks vienišas, drauge su ja namuose atsiranda tokia ypatinga atmosfera, tuomet nė kalbos negali būti apie kokį susvetimėjimą. Be to, avis – tai kažkas nacionalaus, folklorinio, žemiško... Jūs žinote, kaip mums trūksta šitų dalykų, kaip mes esame nuo jų atitolę... Jau nekalbant apie tai, kad jūs namuose bet kuriuo paros metu turėsite šviežio pieno, avies sūrio ir kitų produktų, šviežių, gautų tiesiai iš gamintojo, taip sakant, kuris, be to, bus jūsų artimas draugas ir kuriuo jūs visiškai galėsite pasikliauti... Aš iš visos širdies patariu jums – nusipirkite avį.

Ivanas Antonovas tyli, pritrenktas, negali pasakyti nė žodžio

TARNAUTOJAS. Nusipirkite. Patikėkite manimi, taip apsisaugosite nuo gyvo galo nemalonumų, negadinsite nervų, turėsite draugą namuose. O ir man bus daug lengviau padėti jums. Be avies – mano rankos surištos.

IVANAS ANTONOVAS. Vadinasi, vienintelis būdas įrodyti, kad neturiu avies, – nusipirkti avį. Taip?

TARNAUTOJAS. Šiuo atveju padėti gali tik avis. Patikėkite.

IVANAS ANTONOVAS. Dėkoju jums, tačiau aš pabandyčiau apsieiti be avies.

TARNAUTOJAS (*atsidūsta*). Koks jūs dar jaunas!.. Tačiau kaip norite, aš nuoširdžiai ketinau jums padėti... Jaunystėje ir aš toks buvau – vis kažkur

veržiausi... Kokie tai buvo metai... Kokie mes buvom... (*Staiga laikrodis ima groti menuetą – lyg būtų jaunystė*)

14.

Trijulė išeina iš kambario. Eugenijus pirmas. Staiga jis kreipiasi į Ivaną Antonovą

EUGENIJUS. Klausyk, kodėl tu nesutikai?

IVANAS ANTONOVAS. Negaliu, šitaip rytoj mane gali priversti mokėti mokesį už dramblį.

EUGENIJUS. Bent jau būtum prisipažinęs, kad turi avį. Žmogus stengiasi tau padėti, – vienu smūgiu viską baigtum.

IVANAS ANTONOVAS. Ne! Ne! Ne!..

EUGENIJUS. Suprask, tau pačiam taip bus geriau. Galų gale be kompromisų neįmanoma gyventi. Visa tai gali tau blogai atsiliepti universitete.

IVANAS ANTONOVAS. Kaip aš galiu sutikti, jei tai netiesa.

EUGENIJUS. Nebūk naivus, rado laiką kada galvoti apie tiesą. Apie save galvok.

Ivanas ryžtingai žengia priekin. Eugenijus stovi vietoje. Tuo metu priešpriešiais išdygsta Visuomeninkas, kuris neša penkias ar šešias elektrines plyteles ir kelis kavinukus

VISUOMENININKAS (*Ivanui*). Kur slepi plytelę? (*Rodo plyteles*) Ir šitie sakė, kad neturi. Bet ateis ir tavo eilė, pakliūsi man į rankas. (*Nueina*)

IVANAS ANTONOVAS. Kas tas žmogus? Jau trečią kartą jį sutinku.

DERMENDŽIJEVA. Jis atsakingas už priešgaisrinę apsaugą, visuomeninės organizacijos atstovas, savanoris.

IVANAS ANTONOVAS. Aš maniau, jam galvoj negerai.

EUGENIJUS. O aš manau, kad laikas liautis. Nebėra prasmės slėpti. Pats matai. Negalim jos paslėpti.

IVANAS ANTONOVAS. Apie ką kalbi?

EUGENIJUS. Apie avį.

DERMENDŽIJEVA. Apie kokią avį?

EUGENIJUS. Jo avį.

DERMENDŽIJEVA. Kaip – jo? Jis turi avį?

EUGENIJUS. Žinoma, turi.

IVANAS ANTONOVAS. Ei, kas tau?

EUGENIJUS. Nebėra prasmės ją slėpti.

IVANAS ANTONOVAS. Ar tu pakvaišai? kažkas jam atsitiko... Eugenijau, kas tau?

DERMENDŽIJEVA. Jūs turite avį?!

EUGENIJUS. Jau daug metų, baltą. Labai prie jos prisirišęs. Kad matytumėt, kaip juodu kalbasi... Arba kaip jis jai riša kaspiną ant kaklo... Ji su kaspinu vaikšto...

DERMENDŽIJEVA (*žiūri į Ivaną Antonovą*). Jūs turite avį?

EUGENIJUS. Kokiais vardais ją vadina... O ji guli ant kilimo prie jo kojų, svajingai primerkusi akis... Net sunku patikėti, kad tai – avis.

DERMENDŽIJEVA (*žiūri Ivanui į akis*). Vadinasi...

EUGENIJUS. Jis ją myli. Jis jos gyvuliu nelaiko, todėl ir nenori mokėti mokesčio. Tačiau nemaniau, kad jis visai išsižadės jos. Bet va išsižadėjo. Po šitiekos metų, po tokių dalykų, kurie taip juos sieja. Išsižadėjo.

IVANAS ANTONOVAS. Taip. Aš turiu avį.

EUGENIJUS. Turi.

DERMENDŽIJEVA. Vadinasi, viskas, ką jūs sakėte...

IVANAS ANTONOVAS. Maniau, kad galėsiu ją nuslėpti, bet nepavyko. Ir tuomet

atsižadėjau jos.

DERMENDŽIJEVA (*su kartėliu*). Vėl man primelavo... Kaip visuomet... Kam sekasi, tai sekasi...

IVANAS ANTONOVAS. Man labai gaila...

EUGENIJUS. Tau gaila... O kurių galų tampei mus po tuos koridorius? Kam apgaudinėjai žmones? Kam nusivedei su savim ir šitą nelaimingą mergaitę?

IVANAS ANTONOVAS. Jam kažkas pasidarė nuo to vaikščiojimo, jam negalima prieštarauti... Sutikim su viskuo, ką jis sako.

EUGENIJUS. Man pasidarė? Man nieko nėra – tiesiog mane vėmti verčia nuo tavo principingumo. Ar girdi, – sotus va iki čia. Šitiek metų esi principingas, šitiek metų sąžiningas. Šitiek metų murkdai mus nosimis į tą savo sąžinę – žiūrėkit, aš principingas, aš sąžiningas, aš turiu savo poziciją. O jūs neturit, jūs – minkštakūniai, jūs šliaužte šliaužiate, kad tik aukščiau užkoptumėte... Galiu be namų apsieiti, galiu kampą nuomoti, man visaip gerai, – užtat neieškau kompromisų, – nevaikštau trilinkas... Ir visa tai – lyg tarp kitko... Štai taip – gyvena sau kalbininkas pasaulyje, rašo mokslinį darbą apie sudėtinį mišrųjį sakinį, nuomoja kambarėlį, pietums pasitenkina bandele ir net neįtaria, koks jis iš tikrųjų principingas!.. Mane blogina nuo tokios demonstracijos! Ką tu tuo nori pasakyti? Kad žmogus gali ir sąžiningai gyventi, taip? Kad galima laikytis savo principų ir niekuomet jų neišduoti? Cha! Naivuolis!.. Tik lentelės tau trūksta: „Naujas žmogus – skambinkite du kartus“!..

IVANAS ANTONOVAS. Nieko jam nėra. Jis visai normalus.

EUGENIJUS. O aš nenoriu gyventi bet kaip, aš noriu gerai gyventi, girdi?.. Kai mokiausi pajuodęs, kad tik gaučiau pirmūno atestatą ir galėčiau įstoti į universitetą, mokytojai rašė penketus kitiems... šito motina direktorė, ano tėvas – viršininkas... Ir jau, žiūrėk, išdalinti visi penketai. Mat ir jie išduodami pagal planą, Todėl turėdavau reguliariai pranešinėti, kas darosi klasėje, kad susirinkčiau tuos nelemtus

penketus. O tu gaudavai trejetus ir niekam nesijautei esąs skolingas... Net mokytojams... Ir tau tai nedarė jokio įspūdžio, tau tai atrodė natūralu. O mane tai veikė, mus veikė. Ir vis dėlto tu įstojai į universitetą, įstojai paprastai, normaliai, aš ligi šiolei tuo stebiuosi...

IVANAS ANTONOVAS. Grynas atsitiktinumas.

EUGENIJUS. Žinoma, kad grynas atsitiktinumas. Todėl kad vėliau viskas atsistoja į savo vietas. Tu vis dar asistentas, o tavo kolegos – jau docentai. Jie nėra tokie gabūs kaip tu, tačiau netrukus bus profesoriai... O tu taip ir liksi asistentas. Esu tikras, tu ir juos dirgini savo bandelėmis, savo nuomone ir savo principais.

IVANAS ANTONOVAS, Kalba kaip aiškiaregys.

EUGENIJUS. Kalbu kaip realistas, kaip bičiulis. Tu niekad neturėsi tokių namų kaip aš, tokios žmonos kaip mano, tokios padėties kaip aš. O aš turėsiu!

IVANAS ANTONOVAS. Tai natūralu, vienas turi namus, kitas – nuomonę.

EUGENIJUS. Tu kvailas. Tu tiesiog kvailas, nieko nesupranti... Bėgai paskui tiesą... Ar pavijai? Įrodei kam nors, kad turi švarką, o ne avių? Ar patikėjo kas, išskyrus šitą naivuolę? Ar bent vienas pajudino pirštą?.. Jėzus patraukė link savo Golgotos!.. Tik toks skirtumas, kad ant pečių tu ne kryžių, o švarką nešiesi!..

IVANAS ANTONOVAS. Bent jau Dermendžijevai duok ramybę.

EUGENIJUS. Svajojai būti paukštele... Sapnuodama vis skraidydavo!.. Išskėtusi sparnus!.. Paukščiai!..

IVANAS ANTONOVAS. Duok jai ramybę.

EUGENIJUS. Oho! Gal muštis ketini?

DERMENDŽIJEVA. Kodėl jūsėjote su mumis?

EUGENIJUS. Maniau, kad ši sykį atsisakys savo principų. Tačiau dar kartą įsitikinau, kad jis kvailys. Arba apsimeta tokiu, vienas iš dviejų. Aš ne toks. Žinau, prieš vėją nepapūsi. Inteligentai nepučia prieš vėją, jie pavėjui gyvena. Jau geriau pasilikim prie avies, pašerkim ją, užmokėkim už ją mokestį ir eikim kiekvienas į

savo namus.

IVANAS ANTONOVAS. Kiekvienas į savo?

EUGENIJUS. Kiekvienas į savo. Taip bus geriausia, patikėk manimi, vis dėlto mudu vaikystės draugai. Užrišk jai kaspinėlių ir eime. Prieš mus – avis, o paskui ją – mes. Visą gyvenimą blaškytis po šituos labirintus – nėra prasmės... Nėra prasmės!..

IVANAS ANTONOVAS. Aš vis stebėdavausi, iš kur mokytojų kambarys viską žino!

EUGENIJUS. Jau pusė gyvenimo prabėgo, Ivanai, o tu vis dar kemši sausas bandeles, bėgdamas laiptais. Atsipeikėk!.. Na, eime?

IVANAS ANTONOVAS. Eime.

EUGENIJUS. Su avimi?

IVANAS ANTONOVAS. Su švarku.

Ivanas ir Dermendžijeva išeina. Kurį laiką Eugenijus stovi nejudėdamas, paskui ir jis išeina priešingon pusėn

15.

Ivanas ir Dermendžijeva tęsia savo klajones po įstaigą. Prieina duris. Beldžia – jokio atsako. Paspaudžia rankeną

IVANAS ANTONOVAS. Užrakinta.

DERMENDŽIJEVA. Bet jis viduje, ten! Girdi, kaip tarkši skaičiavimo mašinėlė? Tik jis gali patvarkyti – tai jo sektoriaus darbas.

Tuo metu išdygsta Visuomenininkas. Jis vėl tempia plyteles, laidai velkasi

grindimis paskui jį

VISUOMENININKAS. Belskit, belskit – jis vis tiek neatidarys. Jis Veneciją gelbsti.

DERMENDŽIJEVA. Kokią Veneciją?

VISUOMENININKAS. Kokią? Itališką Veneciją, su rūmais ir kanalais, Adrijos perlą... Juk nėra dvidešimt Venecijų!

IVANAS ANTONOVAS. Nuo ko gelbsti?

VISUOMENININKAS. Nuo potvynio. Venecija kasmet po dešimt milimetrų gilyn grimzta. Po penkiasdešimties metų ji bus iki pusės apsemta, jei nebus rastas būdas sustabdyti potvynį.

DERMENDŽIJEVA. Vadinasi, Veneciją gelbsti?

VISUOMENININKAS. Gelbsti. Būdo ieško. Jau treji metai kamuojasi... Galite nedaužyti durų, jis nieko nepriima.

IVANAS ANTONOVAS. Tačiau jis atsakingas už mokesčius?

VISUOMENININKAS. Kas iš to, kad atsakingas už mokesčius? Pamanyk, mokesčiai, o Venecija tegu skęsta, taip? Tai žmonės. Dėl kavos puodelio galėtumėte visą įstaigą dūmais paleisti, ir Venecija mat tegu skęsta. Egoistai jūs, štai kas. Ak, kaip smagu paslapčia išsivirti kavutės ant elektrinės plytelės, kurią slepiame spintelėje, nors tai griežtai draudžiama, o po to nors ir tvanas! Bet aš ir prie tavo plytelės prisigausiu, nespėsi paslėpti.

IVANAS ANTONOVAS. Neabejoju.

VISUOMENININKAS. Šitiek nesąmoningų priviso. (*Dermendžijevai*) Ir tavąją surasiu.

DERMENDŽIJEVA. Mano jau nusinešėt.

VISUOMENININKAS. Ugnis nieko nepasigailės. Kai įsiliepsnos, ris nesirinkdama – draugus, pažįstamus, viską... Su ugnimi juokauti negalima.

IVANAS ANTONOVAS. Jūs visiškai teigus.

DERMENDŽIJEVA. Tegu sudega visi tie nesąmoningieji.

VISUOMENININKAS. Ir sudegs – viena ar kita prasme. (*Įeina į savo kambarį. Drebėdamas iš šalčio įjungia visas atsineštas plyteles*) Čia šalta kaip ledaunėje. Jau penkti metai negali šitame kambaryje pataisyti apšildymo. Atsibodo rinkti plyteles. Va iki čia sotus to visuomeninio aktyvumo!.. Ir kurių galų?.. Ogi niekas nė piršto nepajudina, kad pajungtų man šildymą... (*Paskutinius žodžius taria, palinkęs virš šylančių plytelių, pės nuo šilumos*)

16.

Liftas. Kabantysis mankštinasi. Įeina jo Žmona ir Sūnus

ŽMONA. Sakyk: „Laba diena, tėveli!“ Na!..

SŪNUS. Laba diena, tėveli. (*Abu žiūri viršun*)

KABANTYSIS. Aa, čia jūs? Valandėlė! (*Toliau gimnastikuoja. Baigia*) Štai taip. Na, kaip laikotės, kaip darbai?.. Kaip mokslai?

SŪNUS. Mokausi.

KABANTYSIS. O kaip tau atrodo šitas liftas? Ar susidorosi?

SŪNUS. Apie tokį mes dar nesimokėme.

KABANTYSIS. O tu skaityk papildomą literatūrą. Apie tokį gal iš viso nesimokysit. Tokių jau nebegamina.

ŽMONA. Jis skaito, skaito.

KABANTYSIS. Jūsų vadovėliai kurių metų?

SŪNUS. Aa... neatsimenu, lyg septyniasdešimt trečiųjų...

KABANTYSIS. Viską gerai įsikalk į galvą. Čia ir mažiausia smulkmenėlė gali būti lemtinga.

ŽMONA. Jis kala, kala.

KABANTYSIS. Jis turi viską atsiminti, viską žinoti, viską galėti. Tu ne toks kaip kiti, – tavo tėvas lifte kabo.

ŽMONA. Jis gali, gali.

SŪNUS. Taip, tėveli.

KABANTYSIS. Parodyk pažymių knygelę. (*Nuleidžia krepšį*)

Sūnus su motina susižvalgo, sūnus išima iš kišenės knygelę ir įdeda ją į krepšį.

Kabantysis prisitraukia ją

KABANTYSIS. Taip. Bravo. Bravo. Tavo tėvas čia mėnesių mėnesius kabo, o tu dvejetus lupi.

ŽMONA. Yra ir penketų.

KABANTYSIS. Iš bulgarų kalbos. Kam man tas penketas iš bulgarų? Jo tikslas – ne poetu tapti, o tėvą iš lifto išvaduoti.

ŽMONA. Vaikas literatūrai gabus...

KABANTYSIS. Gal ir aš literatūrai gabus. Tačiau lifte sėdžiu. Kai rytoj ir jis pakibs kokiam lifte, tuomet pasikalbėsime. Iš tų gabumų košės nevirsi.

SŪNUS. Tu tik apie save galvoji.

KABANTYSIS. Ką? Kaip tų su tėvu kalbi?!

SŪNUS. Ir kiti turi tėvus, dar kokius. O tu čia kabi...

KABANTYSIS (*lediniu balsu*). Ką tu nori pasakyti?

SŪNUS. Noriu pasakyti, kad nėra tokio paragrafo „kabantysis lifte“, kai reikia pildyti anketą stojant į universitetą. Ir kai butus dalina – taip pat.

ŽMONA (*išsigandusi*). Jis skaito, skaito.

KABANTYSIS. Taip. Gal dar ką nors pasakysi.

SŪNUS. Pasakysiu. Dabar vien tik su žiniomis nieko nepasieksi. Todėl kad

žinios – žiniomis, o padėtis – padėtimi.

ŽMONA (*išsigandusi*). Jis skaito, skaito.

SŪNUS. Gali kiek nori konkursuose dalyvauti, bet jei neturi pečių...

KABANTYSIS. Pečių?

SŪNUS. Pečių. Pečius reikia turėti, tėveli, o ne veidą. Jei neturi, visą laiką uodegoje velkiesi. Kitų tėvai jau laksto į visas puses – kas pas vaikystės draugą, kas pas šlovingos praeities bendramokslį, o mes? „Ką veikia jūsų tėvas?“ – „Jis lifte kabo“. Ar yra tokios pareigos? Toks postas?

ŽMONA. Jis skaito, skaito.

KABANTYSIS. Tai ne postas. Tai – nelaimė. O tu, užuot man padėjęs, skaitai paskaitą apie gyvenimą. Aš, tavo metų būdamas, tėvui į akis pasižiūrėti nedrįsdavau!.. „Pečius“! Pats turi pečius: kitų tau nereikia.

SŪNUS. Kad tik su savais pečiais kuprotas nelikčiau.

KABANTYSIS (*susijaudinęs, lūžtančiu balsu*). Ar tu žinai, kad tavo tėvas gali pavirsti paukščiu? Ar žinai, klausiu? Kai pavirsiu paukščiu, tuomet pažiūrėsime, ką tu darysi!.. Tada tai jau galėsi rašyti eiles, skaityti paskaitas apie gyvenimą – man bus vis tiek.

SŪNUS. Paukščiu? Kokiu paukščiu?

KABANTYSIS. O va tokiu!.. Mokslininkai sakė, jog nuo ilgo kabėjimo ore mano organizme gali įvykti biologiniai pakitimai.

ŽMONA. Viešpatie!..

KABANTYSIS. Mano kaulai palengvės, prisipildys oro... Kai kurie organai nunyks, kiti – labai išsivystys... Tada tai galėsi būti patenkintas! Tada galėsi pasakyti: „Mano tėvas – didelis paukštis“!

ŽMONA. Dievuli mano!

SŪNUS. Nereikia taip, tėveli!

KABANTYSIS. Kai vieną dieną pakilsiu oran su balandžiais ir kitais paukščiais,

apsuksiu kelis ratus virš stogų ir medžių, purptelėsiu link debesų ir pavirsiu mažu šviesiu taškeliu, tada galėsit pasakyti: „Kokį tėvą turėjom! Bet neįvertinom jo. Ir jis išskrido!“

ŽMONA (*ištiesia rankas*). Kirčai!

SŪNŪS. Tėte! (*Ištiesia rankas, tarsi norėdamas sulaikyti, kad tas nepakiltų į orą*)

KABANTYSIS (*po pauzės*). O dabar eikite. Eikite sau, aš noriu pabūti vienas!..

(*Tuodu išeina, nuleidę galvas*)

17.

Ivanas Antonovas ir Dermendžijeva eina per įstaigą, sustoja prie kitų durų.

Atidaro ir įeina. Labai nustemba, pamatę už rašomojo stalo dirbantį lug ir

Eugenijų

DERMENDŽIJEVA. At ir tau atrodo, kad čia Eugenijus?.. Nuo to vaikščiojimo gal jau vaidenasi... Labai panašus į Eugenijų.

EUGENIJUS. Kokiu klausimu?

DERMENDŽIJEVA. Ir balsas panašus... Atleiskite, ar jūs Eugenijus vardu?

EUGENIJUS. Taip, mano vardas Eugenijus.

DERMENDŽIJEVA. Draugas Eugenijus? Ką jūs čia veikiate, Eugenijau?

EUGENIJUS. Dirbu.

DERMENDŽIJEVA. Dirbate? Kaip?..

EUGENIJUS. Normaliai, kaip visi, už atlyginimą. Tad kuo galiu būti naudingas?

DERMENDŽIJEVA. Bet juk čia Ivanas. Antonovas!

EUGENIJUS. Kas?

DERMENDŽIJEVA. Ivanas Antonovas. Jis Ivanas Antonovas!

EUGENIJUS. Nieko nuostabaus. Gal jis ir iš tiesų Ivanas Antonovas.

DERMENDŽIJEVA. Ir jums nieko nesako šis vardas ir pavardė? Ivanas Antonovas?

EUGENIJUS. Jūs tuščiai mane gaišinate. Mes čia dirbame. Kokiu klausimu?

DERMENDŽIJEVA. Mes dėl avies.

EUGENIJUS. Dėl kokios avies?

DERMENDŽIJEVA. Juokaujate, taip?

EUGENIJUS. O kas jūs per viena?

DERMENDŽIJEVA. Niekas. Tiesiog aš trumpai viską išgulda, kai jis būna pavargęs.

EUGENIJUS. Gerai, tuomet trumpai ir išguldykite, tik pačią esmę... Na?.. Abu žadą prarado. (*Renka telefono numerį*) Popovai, pas mane atėjo kažkoks Antonovas, pretenduoja į kažkokią avių... Kas ir kaip ten?.. Taip? Avis? Be abejo?.. Be jokios abejonės?.. Bandytas nuslėpti... (*Pasižiūri į Ivaną*) Suprantu... Ir neskiepyta... Taip... ir prieš juodmarį, sakai... Bauda?.. Suprantu... Mažų mažiausiai bauda, taip... O už slėpimą galima ir teisman, taip...

IVANAS ANTONOVAS (*šaukia*). Na ir žmonės! Nejaugi nesuprantate, kad neturiu avies! Švarką turiu, švarką!.. Šva-a-a-arką!..

EUGENIJUS (*padeda telefono ragelį*). Šitaip negalima, drauge Antonovai. Pasaulis dreba nuo įvykių – žiūrėkit, kas darosi Artimuosiuose Rytuose, žmonės žūva... vyriausybinių krizių Italijoje, nesėkmingai paleistas palydovas, mūsų ekonomistų delegacija Londone, Leipcigo mugės uždarymas, naujų genčių atradimas Brazilijos džunglėse... O jūs vis su ta savo avimi arba švarku, anot jūsų... Negražu... Taip, tai ne iš gerosios pusės jus charakterizuoja. Tai apolitiškumu kvepia, visuomeninio užtaiso neturėjimu... Jūs – inteligentiškas žmogus, jaunimą auklėjate. Ne, negražu šitaip, negražu. Ir dar – turėtumėte labiau mumis pasitikėti, jei sakome, kad tai – avis, reikia tikėti. Mes už jus dirbame. Gal jūs ir negalite šio klausimo subjektyviai įvertinti iš savo siaurų asmeninių pozicijų,

suprantu, tačiau mes mąstome už visą žmoniją... Teisingai?

IVANAS ANTONOVAS. Aš esu apdovanotas ordinu. Antrojo laipsnio. Už skęstančiųjų gelbėjimą.

DERMENDŽIJEVA. Ivanai!

IVANAS ANTONOVAS. Štai juostelė. Nematot? (*Rodo*) Nejaugi nematote?

Eugenijus ir Dermendžijeva susižvalgo – jokios juostelės nėra

IVANAS ANTONOVAS (*labai susirūpinęs*). Negali būti. Štai ji. Antrasis laipsnis. Už skęstančiųjų gelbėjimą. Nematot? (*Žiūrovams*) Štai ji... mane apdovanojo ordinu... antro laipsnio... štai ji... štai juostelė... juostelė... matote, mano juostelė...

18.

Parkas miesto viduryje. Ivanas Antonovas gano ant žolės savo švarką, šalia jo ant kėdutės sėdi Dermendžijeva ir mezga

IVANAS ANTONOVAS (*švarkui*). Neėsk ramunių, paskui pilvą skaudės. Va dobilėlis... (*Dermendžijevai*) Ryja viską iš eilės, kas tik pakliūva... Nėra ko stebėtis, jei paskui koks gastritas suriečia...

DERMENDŽIJEVA (*nepakeldama galvos nuo mezginio*). Šiandien apetitu nesiskundžia.

IVANAS ANTONOVAS. Kai aš ganau, visuomet daug ėda... Ir vėl! Ar nematai, kad čia ne žolė? Kur usnys, ten tave traukte traukia. (*Timpteli įsivaizduojamą virvelę*) Eikš čionai... Va čia, čia galima... Palauk, palauk truputį, tuoj išrausiu tą piktžolę. (*Pasilenkia, rauna*) Ir kramtyk iš lėto, neskubėk, vėl rėmuo es... (*Dermendžijevai*) Šianakt iki trečios valandos negalėjo užmigti.

DERMENDŽIJEVA. Reikėjo sodos duoti.

IVANAS ANTONOVAS. Daviau.

DERMENDŽIJEVA (*mezga, nepakeldama akių*). Nepadėjo?

IVANAS ANTONOVAS. Jos labai jautrus skrandis. Tik kas – ir rėmuo ėda.

Užtaiko ant kokios prastesnės žolės, jau ir skauda. Nežinau, visų avys kaip avys, o mūsiškė... Štai, vėl prie našlaičių pripuolė... Juk čia gryna celiuliozė, ko vis lendi ten... Ir tas ciklofosfamitas jai visai netinka – lygsvarą praranda... Kaip reikės apkirpti, nežinau.

DERMENDŽIJEVA. Su mašinėle.

IVANAS ANTONOVAS. Nedera atsilikti nuo mokslo pasiekimų. Cheminis būdas – tai visai kas kita. Po šešių dienų vilna pati nukrenta.

DERMENDŽIJEVA. Tai kad jai netinka.

IVANAS ANTONOVAS. Taip, sutrinka lygsvara, vis į kairę traukia... Reikia pažiūrėti, ką rašo apie tai knygoje. Mes juk ne vieni. (*Atverčia knygą, gautą iš Tarnautojo, ir skaito. Paskui pasižiūri į laikrodį*) Jau metas. (*Užverčia knygą*)

DERMENDŽIJEVA (*mezga*). Jau?!

IVANAS ANTONOVAS. Jau.

Dermendžijeva atideda mezgimą, išeina ir grįžta su dviem kibiriukais. Ivanas Antonovas padeda padeda švarką ant kėdutės, ant kurios prieš tai pats sėdėjo, išeina ir atneša medinį asiliuką. Uždeda ant jo švarką. Atsisėda ant kėdutės, paima švarko rankovę ir ima „melžti“. Žinoma, biriuką. Dermendžijeva vėl mezga

IVANAS ANTONOVAS. Šiandien pienas truputį karstelėjęs. (*Melžia*)

DERMENDŽIJEVA. Nuo pelynų. O ir suodžių čia ant žolės pilna. (*Mezga*)

IVANAS ANTONOVAS. Bet šiaip tirštas... Stovėk, stovėk ramiai... (*Reaktyvinio lėktuvo gausmas*) Kai rami, daugiau pieno duoda. Jei reaktyvinis praskrenda –

baigta. Nė lašelio neišspausi. (*Rodo rankovę*) Va.

DERMENDŽIJEVA. Labai jautri. (*Mezga, nepakeldama galvos*)

IVANAS ANTONOVAS. Šiaip ar taip, ji daug geriau jaučiasi, kai pradėjom melžti tris kartus. Dabar iš kitos pusės... (*Perkelia kėdutę ir kibirėlį prie kitos rankovės*)

Nieko, nieko nėra, stovėk ramiai, čia sargas, geras dėdulė, nieko blogo nepadarys... (*Melžia*)

DERMENDŽIJEVA. Ar nusiplovei rankas?

IVANAS ANTONOVAS. Taip, prie fontano.

DERMENDŽIJEVA. Vakar buvai užmiršęs.

IVANAS ANTONOVAS. Todėl ir melžiau per nosinę... (*Melžia*) Žinai... Vakare reikės užraugti... Bus pusryčiams...

DERMENDŽIJEVA. Užraugsim. Labai skanu būna. Juk avies.

Alėjoje pasirodo Žoras. Jis stumia vaikišką vežimėlį. Staiga pamato juos, sustoja, prieina

ŽORAS. Kaip šiandien sekasi? Kaip išmilžis, auga?.. (*Dermendžijevai*) Laba diena!..

IVANAS ANTONOVAS. Aa, šiandien gerai, apie aštuonis šimtus gramų. Iš vienos rankovės.

ŽORAS. Malonu girdėti, malonu girdėti.

IVANAS ANTONOVAS. Šiek tiek karstelėjęs. Nuo pelynų.

ŽORAS. Niekis. Nemanyk, kad iš pieninių geresnį gaunam. Kaip vakar, vėl skaudėjo?

IVANAS ANTONOVAS. Iki trečios negalėjo užmigti.

ŽORAS. Nuo našlaičių. O gal dar kokią gladiolę nugnybo, galėjai nė nepastebėti...

IVANAS ANTONOVAS. Taip jau saugau, taip dabuju, bet gyvulys yra gyvulys,

– žiūrėk, jau ir tupi tarp našlaičių... Prie rožių nelenda, spyglių bijo, o į našlaites – nespėju nė apsidairyti.

ŽORAS. Taip jau yra. Ir maniškis, ir tas šunybes krečia, nors dar visai mažas... Vakaram trumpam palikau jį ant stalo, grįžęs žiūriu – visus indus ištaškė. Išspardė kojomis.

IVANAS ANTONOVAS. Gal pieno paimsi mažyliui? Šviežutėlis, ką tik pamelžtas.

ŽORAS (*pasižiūri į tuščią kibirėlį*). Dėkui, jis tik „Humanos“ mišinį mėgsta, pieno visai nepripažįsta. Pats žinai, šiais laikais moterys nebemaitina... Biustą saugo.

IVANAS ANTONOVAS. Paimk, išsivirsi košės. Turiu pieno. Ir ne bet kokios avies, o savos, patikrintos, sąmoningos.

ŽORAS. Žinau, kad sąmoningos. Bet... aš indo neturiu. Einu pasiimsu ir tuoj grįšiu.

IVANAS ANTONOVAS. Eik, eik, mes čia būsim. (*Žoras išskuba su vežimėliu*)

ŽORAS (*eidamas*). Žinau, žinau. (*Išeina*)

IVANAS ANTONOVAS. Kiekvieną dieną eina pasiimti indo ir negrįžta.

DERMENDŽIJEVA. Išsiblaškęs.

IVANAS ANTONOVAS, Labai išsiblaškęs.

Įeina Gydytojas su dviem stambiais Sanitarais, iš pažiūros labai geraširdžiais. Jie kaip sargybiniai atsistoja iš abiejų pusių

GYDYTOJAS. Oo, jie dviese... Turim dvejus marškinius?

SANITARAS. Tik vienerius.

GYDYTOJAS. Platūs, tilps abu. (*Kreipiasi į Ivaną Antonovą ir Dermendžijevą*)

Laba diena!..

IVANAS ANTONOVAS. Laba diena.

DERMENDŽIJEVA. Laba diena.

GYDYTOJAS. Šiandien gražus oras, tiesa?

IVANAS ANTONOVAS. Kintantis debesuotumas. Su pragiedruliais.

DERMENDŽIJEVA. Ir trumpalaikiu lietumi antroje dienos pusėje.

GYDYTOJAS (*pamato virbalus ir mezginį*). Tai niekis, lietutis labai reikalingas augalams.

IVANAS ANTONOVAS. Reikalingas.

DERMENDŽIJEVA. Kas reikalinga, tai reikalinga.

GYDYTOJAS. Ar galėčiau pasižiūrėti, koks čia raštas? Oo! Gražu... (*Atima iš Dermendžijevos virbalus su mezginiu ir atiduoda Sanitarui*) Taip, o augalai, savo ruožtu, reikalingi gyvuliams, tiesa? Kad augtų, kad sotūs būtų...

IVANAS ANTONOVAS. Žinoma.

DERMENDŽIJEVA. Kas reikalinga – tai reikalinga.

GYDYTOJAS. O kaip jūsų gyvulėlis?

IVANAS ANTONOVAS. Gerai.

GYDYTOJAS. Taip, matyt... O kas jis toks, leiskite paklausti?

IVANAS ANTONOVAS. Avis.

DERMENDŽIJEVA. Kad avis, tai avis.

GYDYTOJAS. Taip, taip, suprantu. Kad avis, tai avis, kalbos nėra. Tai jūs čia ją ganot?..

IVANAS ANTONOVAS. Ganom.

GYDYTOJAS. Abudu?

DERMENDŽIJEVA. Pasikeisdami. Jis – iki dvyliktos, o aš – nuo antros iki aštuntos. Pietums užsidarome – pietų pertrauka. Trečiadieniais – sanitarinis pusdienis.

GYDYTOJAS. Žinoma, be pietų pertraukos negalima, per pietus visi turi pailsėti, puikiai suprantu. Na, kaip rezultatai?

DERMENDŽIJEVA. Pasitikėjimą keliantys.

GYDYTOJAS. Žinoma, suprantu. Ir daug pieno duoda?

IVANAS ANTONOVAS. Daugiau vilnos nei pieno, tokia jau veislė.

GYDYTOJAS. Aha, vadinasi, tokia veislė. Ar dažnai melžiate?

IVANAS ANTONOVAS. Dabar eksperimentuojame – ėmėme melžti tris kartus per parą.

GYDYTOJAS. Tris kartus?

IVANAS ANTONOVAS. Ekonominiu požiūriu tai labai naudinga.

GYDYTOJAS. Suprantu, labai suprantu, taip...

IVANAS ANTONOVAS. Būkite malonus, mažiau supraskite. Kai kas nors labai supranta, ji mažiau pieno duoda. Gėdinasi. Gal malonėtumėte man paduoti kitą kibirėlį, šis jau pilnas.

GYDYTOJAS (*paduoda kibirėlį*). Po kiek kibirų primelžiat per dieną?

IVANAS ANTONOVAS. Vidutiniškai po du. Šeštadieniais ir sekmadieniais nieko neduoda, – poilsio dienos. Ji laikosi penkiadienės darbo savaitės.

GYDYTOJAS. Penkiadienės?

IVANAS ANTONOVAS. Kaip visi.

GYDYTOJAS. Ak taip, suprantu. Žinoma. O kaip su vilna?

IVANAS ANTONOVAS. Kas būtent jus domina?

GYDYTOJAS. Ar tanki, ar balta, ar kerpat ją?..

IVANAS ANTONOVAS. Kerpame cheminiu būdu.

GYDYTOJAS. Kokiu?

IVANAS ANTONOVAS. Į maistą įberiamo tam tikrą ciklofosfamido dozę. Po šešių dienų vilna pati nukrenta. Tai visiškai nekenkia nei gyvuliui, nei vilnai.

GYDYTOJAS. Labai įdomu. O pienui?

IVANAS ANTONOVAS. Pienas pablogėja tik tada, kai kas nors daug kalba ir triukšmauja. Kai itin daug triukšmo, pieno visai nebūna.

GYDYTOJAS. Tai kodėl ją čia ganote? Negi čia ne per daug triukšmo avytei?

IVANAS ANTONOVAS (*apsivelka švarką*). Norėjote pasakyti, ar ne per daug triukšmo švarkui? Ne.

GYDYTOJAS (*sutrikęs*). Kaip... tai čia ne avis?

IVANAS ANTONOVAS. O kaip jūs manote?

GYDYTOJAS. Aš manau, kad avis.

IVANAS ANTONOVAS. Su sveikata prastai, daktare, turite pasitikrinti. Kokia avis, argi nematote, kad čia paprastas švarkas. Kur jus matėte avį su rankovėmis? Ir su sagomis?

GYDYTOJAS. O vis dėlto aš abejoju – ar čia avis, ar čia švarkas. Tiesiog nežinau. Gal, sakau, avis, ką?

IVANAS ANTONOVAS. Šizofrenija. Daktare, nueikite pas psichiatrą. Jis jums padės.

GYDYTOJAS. Hm!.. Jūs esate tikras, kad tai švarkas?

IVANAS ANTONOVAS. Pats matote.

GYDYTOJAS. Tai kodėl tada ganote švarką? Sodelyje?

IVANAS ANTONOVAS. O kur jį ganyti?

GYDYTOJAS. Kodėl iš viso jį turite ganyti?

IVANAS ANTONOVAS. Pagal dokumentus šis švarkas yra avis.

GYDYTOJAS. Pagal kokius dokumentus?

IVANAS ANTONOVAS. Pagal šituos. (*Išima iš kišenės ir paduoda*)

GYDYTOJAS. Mokesčio kvitas... Avis. Šumeno juodagalvė, plonavilnė...

Skiepyta nuo juodmario... Pirmą kartą tokius dokumentus matau!

IVANAS ANTONOVAS. Būkite tikras, kitų avių neturime. Čia visos mūsų avys. Taigi negaliu neganyti, badu padvės.

GYDYTOJAS. Pirmą kartą susiduriu su tokiais dalykais... (*Vėl žiūrinėja dokumentą*) Kalbininkas... Šumena juodagalvė... Gali iš proto išeiti!

IVANAS ANTONOVAS. Nesukit sau galvos, daktare. Sutikite, kad tai – avis, ir pamatysite, kaip viskas pasidarys paprasta.

GYDYTOJAS. Tačiau čia švarkas. Tai aišku kiekvienam normaliam žmogui.

IVANAS ANTONOVAS. Taip jums atrodo. O pagal dokumentus šis švarkas yra avis.

DERMENDŽIJEVA. Jūs netikite tuo, kas parašyta dokumentuose? Negerai, daktare.

IVANAS ANTONOVAS. Reikia labiau pasitikėti dokumentais – jei juose parašyta „avis“, vadinasi, avis. Yra kas už mus dirba.

GYDYTOJAS (*supranta, linguoja galvą*). Aš tikiu jais.

IVANAS ANTONOVAS. Ir aš. (*Pauzė*) Šiandien gražus oras, tiesa?

GYDYTOJAS (*susimąstęs*). Kintantis debesuotumas su pragiedruliais... Kas tam orui pastaruoju metu pasidarė?... (*Užsigalvoja. Nueina, paskui grįžta, paspaudžia atsisveikindamas abiem rankas*) Iki pasimatymo. Iki pasimatymo. (*Išeina*)

IVANAS ANTONOVAS (*švarkui*). Mes čia plepame, o tau jau laikas miegoti. Eime!.. (*Išeina su Dermendžijeva*)

19.

Įstaiga. Tarnautojo kabinetas. Tarnautojas sėdi už didžiulio rašomojo stalo. Suskamba telefonas. Tingiai pakelia ragelį

TARNAUTOJAS. Alio!.. (*Staiga pašoka, išsitempia*) Taip, taip, laba diena, laba diena, prašom... Koks mūsų žmogus? Sodelyje? Kokiame sodelyje? Suprantu, tiesiog sodelyje, ir tiek. Ne, tai ne mūsų šalis. Mūsų žmonių sodelyje nėra... Ne... ne... Aaa, taip, taip, taip, tikriausiai, taip, turbūt, taip, netvarka, taip, kompromituojame patys save, taip, į ką čia panašu, taip... Le... le... leiskite (*Negali*)

įsiterpti)... leiskite paaiškinti: aš iš visų jėgų, iš visos sveikatos... Tai nelaimingas sutapimas, patikėkite, atsitiktinumas, vienas iš tūkstančio, praktiškai taip niekad nebūna, jokių būdų, patikėkite. Įvedžiau tvarką, dirbame kaip laikrodis, pats asmeniškai kiekvieną dieną apeinu visas kanceliarijas, net venų išsiplėtimą pripažino, ir kuo toliau, tuo blogiau, ko gero, tromboflebitas prikibs... Šlubuoti ėmiau... Ne, darbas nešlubuoja, ne... Taip, aukojamės, taip, vienas šį paaukoja, kitas – tą, aukojame venas, jei reikia, tai reikia, man ir su širdimi ne kas, va vakar... (*Staiga supranta, kad niekas jo nesiklauso, seniai ragelis padėtas*) Alio!.. Alio!.. (*Tarnautojas dar palaiko kiek ragelį, paskui padeda jį ir ima nervingai vaikščioti. Staiga puola prie telefono*) Popovai? Taip, aš. Klausyk, ta avis, kuri buvo švarkas, ar atvirkščiai... turi dingti. Tučtuojau, sakau! Žinoma, kad pagal įstatymą, negi deginsi registrus. Tučtuojau, bet pagal įstatymą. Kaip nesupranti? Išsiųsime jam laišką, kur pripažinsime, kad tai švarkas, atsiprašysime, bet tai tik jam, supranti? Kad baigtų tas demonstracijas sodelyje... O pas mus liks avis. Ir ta avis turi dingti, nes ji tik popieriuje. Kas gi mokės už ją mokesť?.. Žinau, žinau, kad įtraukta į visus registrus, jei nebūtų įtraukta, tai ar dabar gaištumėm laiką kalboms... Sugalvosi, sugalvosi ką nors, antraip ko ten sėdi!.. Tik jau prašom man neaiškinti, o veikti... Ir greitai, girdi?.. (*Padeda ragelį. Nervingai vaikščioja, užsirūko ir vėl puola prie telefono*) Dingo avis, Popovai? Kaip negali? Kas negali? Juk tu senas vilkas!.. Tai kas, kad visur užrašyta?.. Kalbi kaip koks naujokas!.. Negalima, nēr kaip? Vienos avies negalit nurašyti, gėdos turėkit!.. Nurašykit kaip kanceliarinę medžiagą... Kaip klijus... Jau nėra? Eė, taip, mes daug ką nurašome kaip klijus... taip... Ir klijuojame daug, ką padarysi, kad daug ką reikia klijuoti. Dėl to tu nesirūpink. Klijus aš paminėjau tik kaip pavyzdį. Klausyk, o kaip „socialinis-buitinis“?.. Apie klijus aš kalbėjau tik kaip apie pavyzdį!.. Blogai... Taip... Ar negalim jos nurašyti pagal straipsnį „Įrenginiai“? Ką jam reiškia viena kėdė?.. Taip, taip, tu teisus. Kitas pobūdis. Tuomet, klausyk, paimek iš „Paukščių“ tris

žąsis... Jau paėmei... Ką? Perkėlei į „Šunis“?.. Teisingai, gerai... O iš ten paėmei šunį su puse, taip... ir į „Ribotą primilžį“?.. Gerai... Dėl ko tau neramu?.. Aha. Permesk juos, žmogau, pas „Paukščius giesmininkus“, o ko trūksta, paimk iš „Paukščių giesmininkų“... Ten niekas galų nesuras, pats velnias sprandą nosisuktų... O „Vandens paukščių“ sektorius?.. Ir ten blogai?.. Taip, o gaila. Vadinasi, tikrai neturim kur tą avį kišti. Žinau, pats žinau, kad sunku... Žinau!.. Gerai, Popovai, aš pagalvosiu... (*Padedą ragelį. Vienu mauku išgeria taurę konjako ima nervingai blaškytis po kabinetą*) Kur ją dėti?.. Kur kišti tą stipeną?.. Ką daryti?!

O laikas bėga, nelaukia... Baigsis terminas... (*Staiga sustoja, net nušvitęs nuo netikėtos minties*) Ivanovas! (*Bėga prie telefono*) Ivanovai?.. Ar Ivanovas yra?.. Ivanovai, būk geras, užėik pas mane... Taip, čia aš. Laukiu. (*Vaikšto iš vieno kabineto galo į kitą. Įeina Ivanovas, penkiasdešimt šešerių metų vyriškis. Pasisveikina ir stovi*) Prašom! (*Pasodina jį į krėslą*) Kavos? O gal konjako?.. Konjakėlio, konjakėlio paragausim, taip? (*Įpila*) Į tavo sveikatą!.. (*Geria*) Ne, kaip laikaisi, kaip šeimyna?

PENKIASDEŠIMTŠEŠIAMETIS. Ačiū, gerai.

TARNAUTOJAS. O vaikas? Ar užrašėi jį į darželio grupę „Alijans“?

PENKIASDEŠIMTŠEŠIAMETIS. Aš du vaikus turiu. Greit ženysis.

TARNAUTOJAS. O, ačiū Dievui, ačiū Dievui. O tu pats? Kaip tavo sveikata? Lyg pablyškęs truputį, saugok save, Ivanovai. Tu – reikalingas žmogus.

PENKIASDEŠIMTŠEŠIAMETIS. Per maža hemoglobino, tai ir...

TARNAUTOJAS. Visiems, Ivanovai, hemoglobino per maža, žinai, kaip dabar sunku su hemoglobinu, trūksta... Už kelių dienų tau sukanka šešiasdešimt, taip?

PENKIASDEŠIMTŠEŠIAMETIS. Penkiasdešimt šešeri. Ir ne už kelių dienų, o po trijų mėnesių.

TARNAUTOJAS. Ak štai kaip. Tačiau profkomitetas jus įpareigoja rytoj sutikti

savo šešiasdešimtmetį.

PENKIASDEŠIMTŠEŠIAMETIS (*pašoka*). Bet... kodėl rytoj?

TARNAUTOJAS. Tu – profsajungos narys, taip, Ivanovai?

PENKIASDEŠIMTŠEŠIAMETIS. Taip, narys, bet man penkiasdešimt šešeri.

Kodėl staiga – šešiasdešimt?

TARNAUTOJAS. Taip reikia, Ivanovai, taip reikia, to reikalauja profkomiteto interesai. Tai – įpareigojimas.

PENKIASDEŠIMTŠEŠIAMETIS. Bet... per dvidešimt keturias valandas
nugyventi keturis metus...

TARNAUTOJAS. Nugyvensi, Ivanovai, nugyvensi. Vadinasi, rytoj tau sukanka
šešiasdešimt metų, Ar kas nors žino, kiek tau metų?

PENKIASDEŠIMTŠEŠIAMETIS. Žmona.

TARNAUTOJAS. Aš klausiu – įstaigoje ar žino?

PENKIASDEŠIMTŠEŠIAMETIS. Ne, niekas nesidomėjo.

TARNAUTOJAS. Tai gerai. Vadinasi, šešiasdešimtmetis ir dvidešimties metų
darbo mūsų įstaigoje jubiliejus. Sutarėm, Ivanovai?

PENKIASDEŠIMTŠEŠIAMETIS (*kukliai*). Nežinau, ar sugebėsiu.

TARNAUTOJAS. Sugebėsi, sugebėsi, tu – stropus darbuotojas, o mes tavo garbei
pasipjausime avį.

20.

Pobūvio stalas. Įeina Ivanas Antonovas ir tylėdamas stebi visą sceną. Tarnautojas, Eugenijus, Visuomenininkas ir, žinoma, Ivanovas. Balta staltiesė, žvilgantys stalo reikmenys, Ivanovas su nauju kostiumu, peiliai, šakutės, lėkštutės, druskinės, pipirinės, dantų krapštukai, padėklai, staltiesėlės, juodi pipirai... Gėlės. Viduryje stalo – didžiulis padėklas, ten turėtų gulėti avis. Bet jos nėra, padėklas tuščias

TARNAUTOJAS (*atsistojęs*). Kolegos! Susirinkome čionai, kad suvalgytume šitą avį (*Rodo tuščią padėklą*) ir pagerbtume mūsų kolegą Ivanovą, kuriam šiandien sukanka šešiasdešimt metų. (*Plojimai*) Šešiasdešimtmetis ir dvidešimt metų darbo mūsų, įstaigoje – tai itin reikšmingi faktai, kurie verti kur kas daugiau nei ši kukli avis, kurią profkomitetas nupirko ir kurią netrukus mes suvalgysime. (*Pastebi, kad Ivanovas žiūri į padėklą*) Kas yra, Ivanovai?

PENKIASDEŠIMTSEŠIAMETIS. Bet... čia nėra...

TARNAUTOJAS. Ko nėra?

PENKIASDEŠIMTSEŠIAMETIS. Nėra av... av... af!.. (*Giliai įkvepia*)

TARNAUTOJAS. Kas „af“, Ivanovai? Žiūrėk, kokia avis! Nepatinka tau?

PENKIASDEŠIMTSEŠIAMETIS. Aa, patinka!.. Labai graži!..

TARNAUTOJAS. Atleiskite, kolegos. Ši avis – tai mūsų santykis su žmogumi. Rūpestis žmogumi, dėmesys žmogui. Tai rodiklis, kokie mes esame, kaip dirbame, kaip mąstome. Todėl, kad jis (*Rodo Ivanovą*), konkretus žmogus, yra pagrindas visko, į jį remiasi visa įstaiga, visa visuomenė. Tai jis duoda mums ir duoną, ir vyną, ir mėsą. (*Plojimai*) Šiandien mes esame laimingi, galėdami pa sakyti savo kolegai, žmogui Ivanovui: „Dėkojame tau, Ivanovai, už pasiaukojamą darbą. Dvidešimt metų tu išstovėjai savo poste!“

Garsiau suskamba muzika. Tarnautojas karštai kalba, bet jau nebegirdėti, ką jis kalba. Plojimai. Ivanovas atsistoja, nerangiai nusilenkia. Tarnautojas jį pabučiuoja

TARNAUTOJAS. Na kolegos, laikas atsipūsti. Eugenijau, supjaustyk avį. (*Užsikiša staltiesėlę už apykaklės. Ir kiti tą patį padaro*)

Eugenijus paima didelį peilį, šakutę ir ima pjaustyti įsivaizduojamą avį. Peilis tai įstringa, tai įsiremia į kaulą. Karts nuo karto Eugenijus sako: „Trakšt!“... Avis supjaustyta

TARNAUTOJAS. Dėkoju, Eugenijau. Na, dėkitės mėsos, kiekvienas dėkitės. Skanaus. (*Pirmas įsideda*)

Tarnautojai valgo, ryja, skimbčioja peiliai šakutės... Eugenijus kreipiasi į Tarnautoją: „Jūs apsitaškėte, gal druska pabarstyti?“ Pakrato druskinę virš jo kelnių. Kiti valgo, ryja... Už jų stovi Ivanas Antonovas su švarku rankoje ir žiūri į juos šypsodamasis. Stalas su Tarnautoju, Ivanovu ir kitais dingsta. Ivanas Antonovas kreipiasi į žiūrovus

IVANAS ANTONOVAS. Rašte Nr. 6305 pažymėta, kad tu vėl esi švarkas! Zomšinis švarkas... (*Apsivelka švarką ir nusilenkia*)

Uždanga